

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Paytaxtda kütləvi
davanın
təfərrüatı:
xəncər və
bitə...
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 13 may 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 81 (8691) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Hindistandan Azərbaycana boykot
hədəsi - Bakının cavabı

Sanksiyanın
tərəflərə hansı
ziyanı ola bilər?

yazısı səh.9-da

İrəvanda siyasi intriqa qızışır -
Simonyan elə şeylər dedi ki...

yazısı səh.6-da

Bakıda daha bir məxfi
görüş - detallar

yazısı səh.7-də

İki türk dövləti
Ermənistanla eyni layihədə

yazısı səh.14-də

DTX xaricdə əməliyyat keçirdi

yazısı səh.5-də

Bu ölkə dollardan imtina
edir - Bakının gözləntisi

yazısı səh.10-da

ŞOK! Azərbaycan uşaq
ölümünə görə ön sırada

yazısı səh.13-də

Trampın uğurlu "siftəsi" -
Dehli onu korlamasa...

yazısı səh.12-də

ABŞ liderinin ilk rəsmi səfəri -
niyə İsrailə getmədi?

yazısı səh.15-də

Yeni Roma Papası süni
intellektə savaş açdı

yazısı səh.12-də

Ağ Evin Gürcüstandan
niyə "üzü döndü"?

yazısı səh.11-də

Generalın əmlaklarını
alanlar istintaqa çağırılır

yazısı səh.4-də

RUSİYA AZƏRBAYCANI İTİRİR - TƏYYARƏ OLAYI "QIRMIZI XƏTT" KİMİ...

Bakı istintaqın ən qısa zamanda bitməsini
istəyir, Moskva isə..; **hüquqşünas:**
"Rusiya izi azdırmağa çalışır"

yazısı səh.7-də

Maska rejimi qayıda bilər - qonşuluqda yeni təhlükə

İranda yeni koronavirus dalğası barədə
xəbərdarlıq edilib; Azərbaycana yayılma riski
varmı - həkimdən xəbərdarlıq

yazısı səh.13-də

Ərdoğan
savaşı bitirir -
Ukrayna üçün
tale həftəsi

yazısı səh.6-da

Sülh müqaviləsi
tezləşir? -
Mirzoyanın
nikbinliyi

yazısı səh.8-də

Rauf Arifoğlu:
"Jurnalistikaya
qabiliyyət
imtahanı
qalmalıdır"

yazısı səh.3-də

Azərbaycan və Pakistan bu sazişi təsdiqləyəcək

Azərbaycan və Pakistan bitki mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq edəcək. Bu, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin mayın 14-də keçiriləcək iclasında müzakirəyə çıxarılaçaq "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında bitki karantini və bitki mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş" in təsdiq edilməsi barədə" qanun layihəsində əksini tapıb.

Macar şirkəti Azərbaycanda neft hasilatını azaltdı

Macaristanın neft şirkəti "MOL Group" Azərbaycanda hasil etdiyi neftin həcmi ilə bağlı hesabatını yayımlayıb. "Teleqraf" xəbər verir ki, şirkət cari ilin birinci rübündə sutkada 12.4 min neft ekvivalentində barel hasil edib. 2024-cü ilin dördüncü rübü ilə müqayisədə şirkətin Azərbaycandakı hasilatında 0.7 min neft ekvivalentində barel və ya 5.34% azalma olub.

Məlumatla görə, Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) neft yatağında hasilata təbii baza hasilatının azalması, AÇG-də planlaşdırılmamış dayanma hallarının baş verməsi mənfi təsir göstərib.

2025-ci ilin birinci rübündə Azərbaycanın iştirak payına düşən neft və qaz hasilatı sutkada təxminən 31 600 barel neft ekvivalentində təşkil edib. Qeyd edək ki, "MOL Group" 2019-cu ildə Azərbaycanın enerji sektoruna daxil olaraq Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) neft yatağında 9,57% pay, Bakı-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru kəmərinə isə 8,9% pay əldə edib. MOL AÇG neft yatağında üçüncü ən böyük tərəfdaşdır.

Gəncədə binada partlayış - ölən var

Gəncə şəhərində yaşayış binasında partlayış baş verib. Modern.az-ın məlumatına görə, hadisə şəhərin Fikrət Əmirov küçəsində yerləşən binaların birində qeydə alınıb.

Yaşayış binasında mənzillərin birində baş vermiş partlayış nəticəsində ölən və xəsarət alanların olduğu bildirilir. Hadisə yerinə yanğınsöndürən maşınlar və canlı qüvvə cəlb olunub. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Bakıda kişini aldadıb 36 min manatını mənimsədilər

Nəsimi rayonu ərazisində dələduzluq və soyğunçuluq edən şəxslər saxlanılıblar. DİN-dən verilən məlumata görə, Nəsimi rayonu ərazisində bir nəfər 50 yaşlı kişini aldatmaqla onun 36500 manatını mənimsəyib.

Nəsimi RPI 19-cu Polis Şöbəsi əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə dələduzluq əməlini törətməkdə şübhəli bilinən 51 yaşlı R.Qurbanov saxlanılıb. Aparılan araşdırmalarla onun borclu şəxs qismində axtarışda olduğu da məlum olub.

Bundan başqa, rayon ərazisində bir nəfərin 200 manatını soyğunçuluq yolu ilə almış 22 yaşlı M.Ağamaliyev də saxlanılıb. Araşdırma aparılır.

"Qarabağ"ın gəlirləri açıqlandı

"Qarabağ" futbol klubunun 2024-cü il üçün ümumi gəlirləri bəlli olub. Modern.az xəbər verir ki, klubun maliyyə hesabatında qeyd olunub ki, ötən il üçün Ağdam təmsilçisinin ümumi büdcəsi 34 milyon 753.8 min manat təşkil edib.

Sənəd klubun rəsmi saytında dərc olunub. Hesabatda qeyd edilir ki, nümayiş hüququndan daxilolmalar 28 milyon 154.8 min manat, sponsor daxilolmaları - reklam gəlirləri 466.1 min manat, biletlə satışından gəlirlər 1 milyon 741.9 min manat, sair gəlirlər 831 min manat, Futbol İnkişafı Fondundan daxilolmalar isə 3 milyon 560 min manat təşkil edib.

Ötən il əməkhaqqı və mükafat xərcləri isə 20 milyon 648,3 min manat olub. "Qarabağ" 2024-cü ili 876,9 min manat zərərle başa vurduğunu da açıqlayıb.

Bu şəxslər əsgərliyə çağırılır

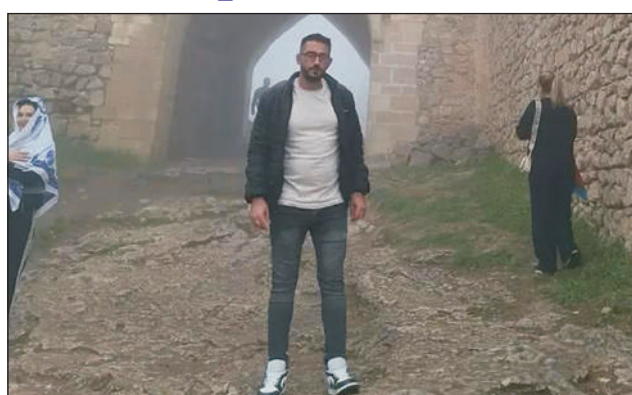

Son dövrlərdə sosial mediada xarici vətəndaşlıq qəbul etmiş şəxslərin Azərbaycanda hərbi xidmətə çağırılıb-çağırılmaması ilə bağlı müzakirələr aparılır. Modern.az bildirir ki, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti

məsələyə münasibət bildirib. Qeyd olunur ki, Azərbaycan Respublikası vətəndaşının hərbi vəzifənin icrası və hərbi xidmətkeçmə məsələsinin hüquqi tənzimlənməsi qaydalarını müəyyən edən "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respubli-

kası Qanununun 12.9-cu maddəsinin tələblərinə əsasən xarici dövlətin vətəndaşlığını qəbul etmiş, lakin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına xitam verilməmiş çağırışçılar ümumi əsaslarla müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılırlar.

Albert Aqarunov Şuşada

Azərbaycanın yəhudi əsilli Milli Qəhrəmanı Albert Aqarunovun öz adını daşıyan qardaşı oğlu bir müddət əvvəl Azərbaycana gəlib. O, bu barədə Instagram hesabında paylaşım edib. Aqarunov Şuşaya da səfər edib.

Milli Qəhrəmanla eyni adı daşıyan Albert Aqarunov səfər çərçivəsində işğaldan azad olunan ərazilərə, eləcə də Şuşa şəhərinə yollanıb.

Qeyd edək ki, Albert Aqarunoviç Aqarunov 1969-cu il aprelin 25-də Bakıda anadan olub. Qarabağ müharibəsi başlayandan sonra könüllü olaraq cəbhəyə yollanıb, tank komandiri təyin edilib və Şuşada döyüşlərə başlayıb. Onun tankçı ekipajı tezliklə bütün cəbhə xəttində şöhrət qazanıb, Xankəndi, Daşaltı, Cəmili istiqamətlərində düşməne ağır zərbələr vurub, onlarla yaraqlı və xeyli hərbi texnikanı məhv edib. 1992-ci il mayın 8-də Şuşa şəhəri uğrunda gedən döyüşlərdə düşmənin 2 tankını və digər texnikalarını məhv edib, lakin qeyri-bərabər döyüşdə qəhrəmanlıqla həlak olub.

Vaxtilə təhsil aldığı 154 sayılı məktəb onun adını daşıyır, məktəbin önündə büstü qoyulub. Aqarunov ölümündən sonra Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülüb. O bu ada layiq görülən ilk hərbiçilərdən olub. Bununla yanaşı, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Fərmanı ilə 2019-cu ildə Bakının Nərimanov rayonunun küçələrindən birinə Albert Aqarunovun adı verilib, həmin küçədə heykəli ucaldılıb.

Ötən həftə bu qədər ərazi minadan təmizlənib

Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) işğaldan azad edilmiş ərazilərdə mayın 5-dən mayın 11-dək icra olunan əməliyyatlar barədə məlumat açıqlayıb. Qurumdan verilən məlumata görə, Tərtər, Ağdam, Ağdərə, Ləçin, Füzuli, Şuşa, Xocalı, Xankəndi, Kəlbəcər, Xocavənd, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilanda 45 piyada və 32 tank əleyhinə mina, həmçinin 274 partlamamış hərbi sursat (PHS) aşkarlanıb.

Həmçinin qeyd edilib ki, 1315,7 hektar ərazi mina və PHS-lərdən təmizlənib. Qeyd edək ki, minatəmizləmə əməliyyatlarını ANAMA, Müdafiə Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi (FHN) və Dövlət Sərhəd Xidməti (DSX) və dörd özəl şirkət adıçkilən ərazilərdə həyata keçirilir.

PKK özünü buraxdı

PKK terror təşkilatı özünü buraxdığını açıqlayıb. Muxsavat.com xəbər verir ki, bu barədə "Rudaw" agentliyi məlumat yayıb. Nəsrin yazdığına görə, təşkilatın qurultayında PKK-nın silahlı mübarizədən imtina edərək siyasi və demokratik yollarla fəaliyyətə keçdiyi bildirilib. Eyni zamanda beynəlxalq ictimaiyyətə dəstək üçün çağırış edilib. Özünü buraxan terror təşkilatı Türkiyə hakimiyyətini PKK-nın həbsdə olan lideri Abdullah Öcalana hüquqi və siyasi zəmanət verməyə çağırıb.

Naxçıvanda evdən pul oğurlayanlar saxlanıldı

Naxçıvan Muxtar Respublikasında (MR) evdən 22 min dollar oğurlayan şəxslər saxlanılıblar. Muxtar respublikanın Şərrur rayonu ərazisində yerləşən evlərin birindən 22 min 800 dolların oğurlanması barədə polisə məlumat daxil olub.

Şərrur Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşlarının həyata keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində oğurluq etməkdə şübhəli bilinən 31 yaşlı Rauf Zeynalzadə və Məhəmməd Mahmudov saxlanılıblar. Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, araşdırma aparılır.

Bakıda qız faciəli şəkildə öldü

Bakıda yeniyetmə qız faciəli şəkildə ölüb. Oxu.az xəbər verir ki, hadisə Nizami rayonu ərazisində baş verib. 2008-ci il təvəllüdlü Nərimin Məmmədova yaşadığı 16 mərtəbəli binanın 12-ci mərtəbəsindən yıxılıb. N.Məmmədova hadisə yerində dünyasını dəyişib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

38 kq-dan artıq narkotik aşkarlandı

Polis əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat tədbirləri ilə mayın 10-da və 11-də ümumi çəkisi 38 kiloqramdan artıq narkotik vasitə aşkar olunaraq götürülüb. "Unikal" xəbər verir ki, qanunsuz dövriyyədən çıxarılan narkotik vasitələr - 35,5 kiloqramdan artıq marixuana, 2,5 kiloqrama yaxın metamfetamin, həmçinin 679 ədəd çətinə kolu olub. Bu istiqamətdə qətiyyətli mübarizə tədbirləri davam etdirilib.

Balaxanıda 600 litr yanacaq oğurlanıb

Avtomobildən təkər və yanacaq oğurlayan şəxslər saxlanılıblar. DİN xəbər verir ki, Sabunçu rayonu Balaxanı qəsəbəsinin ərazisində paytaxt sakininə məxsus "MAN" markalı avtomobildən 1400 manat dəyərində təkər və 600 litr yanacaq oğurlanıb.

Sabunçu RPI 12-ci Polis Şöbəsi əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə əməli törətməkdə şübhəli bilinən, əvvəllər məhkum olunmuş 36 yaşlı E.Bayramov və 34 yaşlı E.Bəkirov müəyyən olunaraq saxlanılıblar. Araşdırma aparılır.

Bu il də ənənəvi olaraq jurnalistika ixtisasına qəbul olmaq istəyən abituriyentlər üçün qabiliyyət imtahanının keçiriləcəyi gözlənilir. İmtahanda ixtisasa maraq göstərən namizədlərin yazı qabiliyyəti və təhlil bacarığı yoxlanılır.

Bezi ekspertlər isə düşünür ki, qabiliyyət imtahanı tamamilə ləğv edilmək əvəzinə, təkmilləşdirilməli və şəffaf şəkildə həyata keçirilməlidir. Onların fikrincə, jurnalistika yazı sənətidir və yazmaq istəməyən biri bu peşədə uğurlu ola bilməz. Bu səbəbdən yazı potensialının yoxlanılması əhəmiyyətlidir. Lakin

R.Arifoğlunun fikrincə, tək cə test balına əsaslanan qəbul sistemi jurnalistikanın keyfiyyətinə mənfi təsir edə bilər: “Çünki testdə yüksək nəticə göstərən, lakin sözlə işləməyi bacarmayan gənclər bu sahəyə daxil olduqda nə yazı yaza bilir, nə cəmiyyətlə ünsiyyət qurur, nə də medianın

Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Məcid qeyd edib ki, bu məsələ dafələrlə qurumun İdarə Heyətində müzakirə olunub: “Belə müzakirələr Mətbuat Şurasının İdarə Heyətində də aparılıb. Fərqli yanaşanlar var, əlbəttə. Şübhəsiz ki, müasir trendlər, yeni texnologiyalar jurnalistika-

Bakıda kütləvi davanın təfərrüatı: xəncər və bita...

Səbayel rayonu, Şıxov qəsəbəsində “Dostluq” restoranının yaxınlığında baş verən kütləvi davaya görə açılan cinayət işinin təfərrüatı məlum olub. Hadisə zamanı tərəflər bita, xəncər və odlu silahla silahlanmış. İki dəfə də havaya atəş açılıb. Musavat.com xəbər verir ki, təqsirləndirilən şəxslər Nihad Xəlilov onun tanışları Neman Əfkarov, Ramil Dadaşov və Fuad Haqverdiyev olub.

Onlar birlikdə silah qismində istifadə olunan əşyalardan istifadə etməklə vətəndaşa qarşı zor tətbiq edərək, xuliqanlıq etməkdə və zərərçəkmiş şəxsin həyatı üçün təhlükəli olan qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurmaqda təqsirli biliniblər.

Belə ki, zərərçəkmiş Mirəhməd Sadıxov Ramil Dadaşovla mobil telefonla danışan zaman sonuncunun ünvanına nalayiq ifadələr işlətdiyi üçün Mirəhməd Sadıxovla Şıxovda yerləşən “Dostluq” restoranının yaxınlığında görüş təyin edib.

Mübahisənin səbəbi isə sosial şəbəkələrdə edilən paylaşım olub. Mirəhmədin dostları sosial şəbəkədə video paylaşaraq həbsdə olan “lbo” ləqəbli dostlarını təbrik ediblər, tezliklə azadlığa qovuşmasını arzulayıblar. Bu paylaşım görə onlar polisə dəvət edilib və kriminal aləmə meyilli paylaşımlar etdikləri üçün xəbərdarlıq alıblar. Ramil də bu paylaşım görə polisə çağırılmasına görə onlara lağ edib. Bu söhbət böyüyüb və son olaraq Mirəhməd Ramillə görüşərək məsələni “həl” etməyi qərarlaşdırıblar.

İstintaqla müəyyən edilib ki, görüş zamanı əvvəlcə Ramil Mirəhməd Sadıxovu ayağı ilə vuraraq yerə yıxdıqdan sonra o, silah qismində istifadə etdiyi bita ilə onun sifət nahiyəsinə bir dəfə zərbə vuraraq qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurub, daha sonra Neman Əfkarov bıçağın arxa hissəsi ilə yerdə uzanmış vəziyyətdə olan Mirəhməd Sadıxovun baş nahiyəsinə qəsdən yüngül xəsarət yetirib. Daha sonra isə Fuad Haqverdiyev Nemanın əlində olan bıçağı alaraq silah qismində istifadə etməklə eyni vəziyyətdə bıçağın arxa hissəsi ilə Mirəhmədin alın nahiyəsindən vurub. Nihad Xəlilov da öz növbəsində silah qismində istifadə olunan əşyadan istifadə etməklə zərərçəkmişin qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurub.

Fuad Haqverdiyev və Neman Əfkarova qarşı Cinayət Məcəlləsinin 221.3-cü (silah qismində istifadə olunan əşyalardan istifadə etməklə xuliqanlıq), Ramil Dadaşova 221.2.1-ci (bir qrup şəxs tərəfindən və ya təkrarən xuliqanlıq törədildikdə), Nihad Xəlilova isə 126.2.4-cü (Qəsdən sağlamlığa zərər vurma, ümumi təhlükəli üsulla, xuliqanlıq niyyətilə) və 221.3-cü (silah qismində istifadə olunan əşyalardan istifadə etməklə xuliqanlıq) maddələri ilə ittiham irəli sürülüb. Mirəhməd Sadıxov məhkəmə iclası zamanı təqsirləndirilən şəxslərlə barışdığını, onlara qarşı heç bir şikayət və tələbinin olmadığını bildirib.

Təqsirləndirilən şəxs Nihad ifadəsində deyib ki, tanışı Ramilin istəyi ilə taksir sürücüsü kimi hadisə yerinə gedib: “10 manat benzin vurdu. 10 manat da zəhmət haqqı kimi mənə verəcəkdi. Biz ora gedəndə Mirəhmədin yanında 15 nəfər vardı. Ramillə Mirəhməd kənara çəkilib söhbət edirdilər. Birdən Mirəhməd bıçaq çıxardı. Ramil badalaq vuraraq onu yerə yıxdı. Bıçaq yerə düşəndə Ramil götürüb arxa hissəsi ilə Mirəhmədin sifətinə vurdu. Biz oradan uzaqlaşanda iki dəfə atəş səsi eşitdim. Davada iştirak etməmişəm”.

Təqsirləndirilən şəxslər deyiblər ki, hadisə yerinə çatan Mirəhməd tək olmayıb. Onunla birlikdə 15 nəfərə yaxın şəxsin olduğunu söyləyiblər. Onların iddialarına görə davadan sonra hadisə yerindən qaçarkən havaya iki dəfə də atəş açılıb. Təqsirləndirilən şəxslər hadisə yerindən uzaqlaşan zaman geldikləri avtomobili gizlədərək hərə öz evinə gedib.

Tərəflər ifadələrində bıçaq və xəncərin qarşı tərəfdə olduğunu iddia ediblər. Təqsirləndirilən şəxslərdən Ramil Mirəhmədi vurduğu xəncəri onun əlindən aldığını deyib. Mirəhməd isə qarşı tərəfin soyuq silahlardan istifadə etdiyini bildirib. Məhkəmə təqsirləndirilən şəxslərin ilk dəfə cinayət əməli törətməsini, zərərçəkmiş şəxslə barışıq əldə edilməsini nəzərə alıb.

Təqsirləndirilən şəxslər barəsində həbslə bağlı olmayan qətimkan tədbiri seçilib. Məhkəmə istintaq dövründə də azadlıqdan olan şəxslərə şərti cəza verilib.

✎ **Xalida GƏRAY,**
“Yeni Məsvat”

✎ **İ.MURADOV,**
Musavat.com

Jurnalistikaya qabiliyyət imtahanı ləğv edilsin - təklif və rəy

Rauf Arifoğlu: “Qabiliyyət imtahanı qalmalıdır, əks halda...”
Rəşad Məcid: “İndiki vaxtda onun ləğv olunması real deyil”

Lakin illərdir davam edən bu proses cəmiyyətdə və təhsil ictimaiyyətində birmənalı qarşılanmır. Bezi mütəxəssislər hesab edirlər ki, qabiliyyət imtahanı obyektiv deyil və gələcək jurnalistlərin seçiminə əsas göstərici olmalıdır.

Modern.az-a açıqlamasında **Bakı Dövlət Universitetinin professoru, Əməkdar jurnalist Qulu Məhərrəmli** bildirib ki, bu mövzu ilə bağlı mövqeyi hər zaman eyni olub.

“Jurnalistika fakültəsinə qəbul olan zaman qabiliyyət imtahanı olmamalıdır. Necə ki, Tibb Universitetinə, Mühəndislik fakültəsinə daxil olanlardan bu tələb olunmur. Jurnalistika imla, inşa, esse yazmaq, dəlalatli cümlələr qurmaq deyil. Bu publisistikaya, ədəbiyyata, ədəbi yaradıcılığa aid olan məsələdir. Jurnalistika sosial sahədir, onun əsas missiyası cəmiyyəti doğru, dürüst məlumatlandırmaq, dəqiq və vicdanlı xəbər verməkdir. Tələbə də oxuduğu müddətdə bunları öyrənir və istedadı olanlar bu keyfiyyətə yiyələnirlər. İndi həm Dövlət İmtahan Mərkəzi, həm də abituriyentlər üçün belə bir qaydanın müəyyən olunması özünü doğrultmur”.

bu yoxlama yalnız inşa və ya esse ilə bitməməlidir, müsahibə, test, məntiq, müasir mediaya dair anlayışları da əhatə edən kompleks imtahan mexanizmi formalaşdırılmalıdır.

Mövzu ilə bağlı “Yeni Məsvat” Media Qrupunun rəhbəri Raif Arifoğlu qeyd edib ki, əvvəla, jurnalistika, sadəcə, “sosial hadisələri müşahidə edən” bir sahə deyil: “Bu peşə - yazmaq, düşünmək, ünsiyyət qurmaq və cəmiyyəti məlumatlandırmaq bacarığı tələb edir. Yeni jurnalist həm informasiyanı toplayıb dəqiqləşdirməli, həm onu dil qaydalarına uyğun və maraqlı şəkildə oxucuya təqdim etməlidir. Bu isə istedad, yaradıcı təfəkkür və yazı qabiliyyəti olmadan mümkün deyil.

Qabiliyyət imtahanının məqsədi - jurnalistika sahəsinə gələcək tələbənin bu peşəyə uyğunluğunu əvvəlcədən müəyyən etməkdir. Yazılı esse, imla və mətn üzrə təhlillər vasitəsilə gəncin təfəkkür qabiliyyəti, dil duyumu, fikrini aydın ifadə etmə bacarığı ölçülür. Bu, həm də onun gələcəkdə peşəkar jurnalist ola biləcəyi potensialını göstərir”.

əsas missiyasını yerinə yetirə bilir. Belə olan halda nəinki media inkişaf edir, əksinə, cəmiyyət yanlış informasiya və keyfiyyətsiz təhlillərlə üz-üzə qalır.

Unutmaq olmaz ki, beynəlxalq təcrübədə də yaradıcı sahələrə qəbul zamanı mütləq şəkildə qabiliyyət, esse və portfoliolar qiymətləndirilir. Dünyanın aparıcı jurnalistika məktəbləri - Kolumbiya, London City, Sciences Po kimi universitetlər bu modelə üstünlük verir. Onlar anlayırlar ki, jurnalistika yalnız elmi biliklərlə deyil, yaradıcı bacarıq və analitik düşüncə ilə qurulur. Sonda isə qeyd etmək lazımdır ki, jurnalistika tək cə ixtisas deyil - bu, bir missiyadır. Cəmiyyətə xidmət edən, onu məlumatlandıran, həqiqəti araşdırıb yazan insan bu sahəyə təsadüfən gəlməməlidir. Qabiliyyət imtahanı bu təsadüfləri minimuma endirən və peşəyə uyğun kadrların seçilməsinə xidmət edən mühüm vasitədir. Məhz buna görə də jurnalistikaya qəbul zamanı qabiliyyət imtahanı qalmalıdır. Əks halda, biz sözə və söz adamına deyil, yalnız bala qiymət verən bir sistemin qurbanı olarıq”.

nin fərqli statusunu meydana çıxarıb. Lakin hər halda, jurnalistika üçün lazım olan keyfiyyətlər - müşahidə qabiliyyəti, savad, yazı qabiliyyəti - bunlar da vacib şərtlərdən biridir. Eyni zamanda bu cür müsabiqələrdə jurnalist olmaq istəyənlərin istedadları hiss olunur və bu keyfiyyətlər nəzərə alınır. Orada müsabiqənin obyektivliyinə söz ola bilməz, çünki orada peşəkarlar iştirak edir və doğrudan da jurnalist üçün lazım olan keyfiyyətləri özündə əks etdirən yazılar diqqəti cəlb edir.

Elə hesab edərdim ki, indiki vaxtda onun ləğv olunması real deyil. Lakin şübhəsiz ki, jurnalistikanın müxtəlif qanadları var. Bezi kommunikasiya məsələlərində bu heç tələb olunmur. Yeni ümumi bir fikir olsa, bununla bağlı müraciət edə bilərik. MŞ-nin İdarə Heyətində bir dəfə müraciət olunub, yenə də bir müzakirə aparıb ortaq fikrə gəlsək, əlbəttə, bununla bağlı müvafiq qurumlara müraciət etmək olar. Zaman bir sıra məsələlərdə dəyişiklik etdiyi kimi, ola bilsin ki, bu məsələyə də yeni yanaşma tələb olunur”.

Xəbər verdiyimiz kimi müğənni Nura Suri bank kartlarının SMS xidmət haqlarının kəskin şəkildə artırılmasına sərət reaksiya verib. Müğənni bu barədə sosial media hesabında qeyd edib:

"Bizdə niyə belədir? Bank kartlarının SMS xidməti aylıq 0.90 qəpikdən 3 AZN-ə qaldırılıb və avtomatik qiyməti artıran kimi xidməti bağlayıblar hamı da.

Həm də bunu elə bir dönmədə ediblər ki, hər gün insanların kartlarından külli miqdarda pul oğurlanırsınız. Bizdə bank sistemi onsuz da bərbaddır. Yəni ki, xalqa xidmət etmir, öz cibinə işləyir banklar. Hər gün də insanlara nəğd ödənişdən uzaqlaşdırıb, Apple Pay və Google Pay-la ödəniş tövsiyə olunur.

Bir insafınız olsun da. AY-NA oradan hər gün çərimələri, banklar buradan pul qoparırsınız, marketlərdə hər gün qiymətlər qalxır, bəsdirin də, millət qanını içdiniz".

Qeyd edək ki, son dövrlər bir sıra banklar SMS məlumatlandırma xidmətlərinin tariflərində dəyişikliklər edib. Müştərilər üçün vacib olan bu xidmətin qiyməti 3 dəfəyə qədər artırılıb. Məsələn, "Kapital Bank"da 2023-cü ilin noyabrında 1 AZN olan SMS xidmətinin aylıq ödənişi 3 AZN-ə yüksəlib. Eyni tendensiya "Unibank"da da müşahidə edilir - burada da xidmət haqqı 1 AZN-dən 3

Bankların pul "qoparmaq" oyunu - komissiya xidmətləri niyə bahalaşdı?

AZN-ə qaldırılıb. "Expressbank" müştəriləri isə

əvvəl 0,90 AZN ödədikləri xidmətə indi 2,50 AZN verirlər. "Ziraat Bank Azərbaycan"da tarif 2 AZN-dən 3 AZN-ə, "AFB Bank"da isə 0,95 AZN-dən 1 AZN-ə yüksəlib. "Bank Res-

publika" əvvəl müəyyən kartlar üçün SMS xidmətini pulsuz təqdim edirdi, digər kartlar üçün isə aylıq 0,99 AZN tarif tətbiq edirdi. Lakin indi bütün kartlar üçün aylıq 2 AZN məb-

ləği müəyyən edilib və əlavə olaraq, ay ərzində 100-dən çox SMS göndərildikdə hər mesaj üçün 0,06 AZN tutulur.

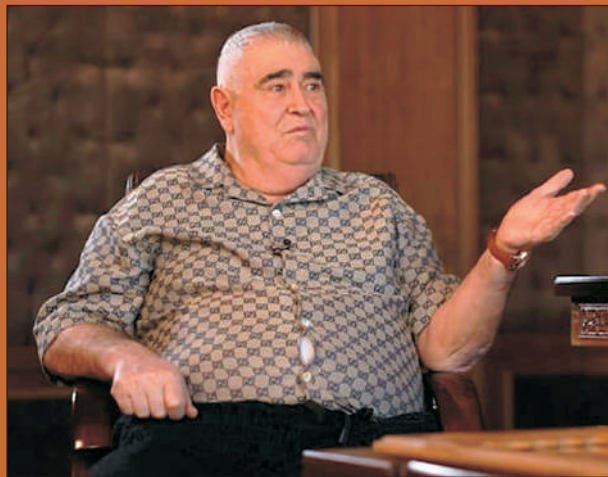
Bəs bankların məlumat SMS-lərini kəskin bahalaşdırmasının səbəbi nədir və bu, nə dərəcədə doğrudur?

Bank məsələləri üzrə ekspert Əkrəm Həsənov Musavat.com-a danışdı. Ekspert qeyd edib ki, məsələ bankların gəlir modelinin dəyişməsi ilə bağlıdır: "Çox zaman deyirik ki, Avropa banklarında kredit faizləri aşağıdır. Amma heç vaxt demirik ki, orada komissiya haqları yüksəkdir. Yəni Avropada, inkişaf etmiş ölkələrdə kredit faizləri aşağıdır, amma komissiyalar yüksəkdir. Çünki aydındır ki, bankın göstər-

faiz qoyur qazanc üçün. Amma yalnız söhbət qazancdan getmir, xərc də var axı. İşçi saxlayır, bina saxlayır, inkubator xərcləri və sair. Sabah iş məhkəməyə düşə bilər - hamısını üstünə qoyur, verir. Eynilə digər xidmətlərdə də, məsələn, pul köçürməsi, SMS bildirişlər göndərir - bunların hamısına bank xərc çəkir. Min dənə dərdi var. Məsələn, gərək informasiya təhlükəsizliyi sistemi olsun. Son zamanlar hamımız şikayətlənirik ki, bank kartlarında pullar oğurlanırsınız və sairə. Bunların hamısı onunla bağlıdır ki, onların təhlükəsizlik sistemi günün tələbinə cavab vermir. Deməli, indi qədər banklar belə bir strategiya tutmuşdular ki, maksimum gəlirləri kredit faizlərində tutsunlar. Buna görə də kredit faizləri yüksək idi. Lakin digər xidmətləri, o cümlədən pul köçürmələri, SMS xəbərdarlıqları, bank kartları - onları ya edirdilər pulsuz, ya da çox aşağı komissiya haqqı ilə. Hansı ki, neinki banka qazanc gətirmirdi, heç bəzən ümumiyyətlə xərclərini də bağlamırdı. Bizim banklarımızın belə yanaşması var idi ki, bütün gəliri kredit alanlardan tutsun, amma digər müştərilərə maksimum şərait yaratsın ki, gəlir onun xidmətindən istifadə etsin. Yəni kartını o bankdan açsın, pulunu o bank kartından hesabla köçürsün və sairə. İndi banklar birdən-birə dəyişmək istəyirlər: Avropa bankları kimi kredit faizlərini tədricən azaldıb, komissiya haqlarını isə artırır".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
Musavat.com

Şərurlu İsfəndiyar axtarısa verilə bilər - bu gün məhkəməsidir

Xüsusi ittiham qaydasında məhkəməyə verilən "Şərurlu MTK"-nın sahibi İsfəndiyar Axundov (Şərurlu İsfəndiyar) bu gün məhkəməyə gəlməyə, axtarısa verilə bilər.

Musavat.com xəbər verir ki, "Şərurlu İsfəndiyar"dan şikayət edən, hazırda həbsdə olan iş adamı "Proqress 2016" MTK-nın rəhbəri Emil Səməndərovdur.

Onun cinayət işi üzrə məhkəmə araşdırması davam edir. "Şərurlu İsfəndiyar" müsahibələrinin birində Emil Səməndərovu "deleduz" adlandırmışdı. Barəsində məhkəmə hökmü çıxmadığı halda onun barəsində böhtan xarakterli məlumat yaydığı üçün Emil Səməndərov Şərurlu İsfəndiyarı məhkəməyə verib.

Qeyd edək ki, İsfəndiyar Axundov barəsində Cinayət Məcələsinin 147.2-ci (böhtan) və 148-ci (təhqir) maddələri üzrə xüsusi ittiham qaydasında şikayət edilib.

Xüsusi ittihamçı İ.Axundovun qeyd olunan maddələrin sanksiyası həddində azadlıqdan məhrum edilməsini istəyir.

Məhkəmə iclası Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi Vüsal Tağıyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə İsfəndiyar Axundov təqsirləndirilən şəxs kimi tanınıb.

Şərurlu İsfəndiyar məhkəmə proseslərinə gəlmir. Onun vəkili də sonuncu prosesə gəlməmişdi. Bu gün isə məhkəmənin növbəti iclası baş tutmalıdır.

Mayın 8-də keçirilən sonuncu məhkəmə iclasında Emil Səməndərovun müdafiəçisi Asim Abbasov vəsatətlə çıxış edərək İsfəndiyar Axundovun məhkəməyə məcburi gətirilməsini istəyib və gələcəkdə məsuliyyətdən yayınmaq üçün ölkədən çıxma ehtimalını nəzərə alaraq, ölkədən çıxışına qadağa qoyulması ilə bağlı vəsatət verib.

Vəkil məcburi gətirilmə barədə vəsatəti bununla əsaslandırıb ki, təqsirləndirilən İsfəndiyar Axundovun məhkəmədə iştirak etməsi onun vəzifəsi olduğu halda, məhkəməyə hörmətsizlik edərək üzrlü səbəb olmadan prosesdə iştirak etməkdən yayınıb.

Hakim bu vəsatəti baxılmamış saxlayıb. Lakin bu gün baş tutacaq iclasda Şərurlu İsfəndiyar iştirak etməsə, onun axtarısa veriləməsi və məcburi qaydada məhkəməyə gətirilməsi gözlənilir.

✉ **İ.MURADOV,**
Musavat.com

Generalın əmlaklarını alanlar istintaqa çağırılır

Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN) 2015-ci ildə ləğv olunub - E.M) İstintaq Baş İdarəsinin sabiq rəisi, general-mayor rütbəsi alınmış Mövlam Şixəliyevin əmlaklarını hərracdan əldə edən, belə hərraclara qatılan hər kəs istintaqa çağırılır.

Sorğu-sualın əsas mövzusu iştirakçıların hərraca qatılma səbəbi, hərraca çıxarılan əmlakları əldə etmək üçün kifayət qədər vəsaitin olub-olmaması və s. sualları əhatə edib.

Musavat.com-a daxil olan məlumatda deyilir ki, istintaqa çağırılan hərrac iştirakçılarından Mövlam Şixəliyevin hansı əmlaklarını və hansı qiymətə almaq niyyətində olmaları, hərrac keçirilərkən qanunsuzluqların olub-olmaması sorğu-sual olunur. Bildirilir ki, hərrac sistemi tam elektronlaşandan sonra Mövlam Şixəliyevin də əmlakları elektron hərrac üzərindən satışa çıxarılıb. İstintaqa çağırılanlara deyilib ki, Mövlam Şixəliyevin əmlaklarından biri elektron hərraca çıxarılandan sonra hansısa qanunsuzluq ehtimalı yaranıb, istintaq da bu məsələni araşdırır. Buna görə də Mövlam Şixəliyevin əmlaklarının satışında texniki fasilə yaranıb.

"Gözümüzün qabağında Mövlam Şixəliyevin müsadirə edilmiş əmlaklarının "su qiymətinə" və şəxsi maraqlarına uyğun satışına cəhd edilir.

Halbuki həmin əmlaklar bizlərin qanunsuz həbsimiz, girovluqda saxlandığımız bir vaxtda, ailələrimizdən şantaj, hədə-qorxu, quldurluq yolu ilə alınan pullar hesabına alınıb" - bu sözləri Musavat.com-a "MTN işi" zərərçəkənlərindən olan Əfsəl Həsəneliyev demişdi.

Mövlam Şixəliyev

Bildirmişdi ki, elektron hərraclardan keçirilməsində hərc-mərclik hökm sürür: "Elektron hərrac çevrilib olub kimlərinse maraqlarını təmin edən bir vasitə. Hansı əmlakdan xoşları gəldi, satışını min bir bəhanə ilə əngəlləyirlər. Mövlam Şixəliyevin müsadirəyə götürülən əmlaklarının hərracdan satılmasına imkan verilmir. Mövlam Şixəliyev və digərlərinin cinayət işləri üzrə 2023-cü ilin mart ayında Nərimanov Rayon İcra Şöbəsinə icra sənədi verilib. İcra sənədi nə əsasən Mövlam Şixəliyevin əmlaklarına zərərçəkmişlərə dəymiş ziyanın qarşılanması üçün tələb yönəldilib. Əmlakların satılması 2024-cü ildə "Külək" MMC-yə həvalə olunmuşdu. Nərimanov Rayon İcra Şöbəsinin 1275-110551/23-15-12 sayılı, 08.02.2024-cü il tarixli sifariş maktubuna əsasən Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, M. Əlizadə küçəsi, ev 134A ünvanında yerləşən daşınmaz əmlakın hərracdan satılması da "Külək" MMC-yə həvalə olunan əmlaklar sırasında idi. Qeyd olunan ünvandakı əmlak (Nərimanov rayonu, M. Əlizadə

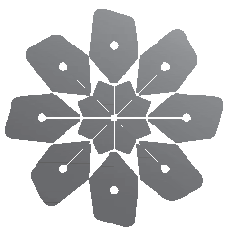
küçəsi, ev 134A ünvanı) bir neçə dəfə hərraca çıxarılsa da, "Külək" MMC rəhbəri Nurlan Həsəni öz maraqlı səviyyəsində əmlakın hərracdan satılmasını əngəllədi. Hətta bir dəfə baş tutmuş hərracdan qalıb ayrılış şəxsə hərrac protokolunu vermədi. Bu isə böyük bir qanunsuzluq, vəzifə səlahiyyətlərini aşmaqdır. 2025-ci il, 30 mart tarixində bu dəfə elektron hərrac keçirildi və Nərimanov rayonu, M. Əlizadə küçəsi, ev 134A ünvanındakı əmlak hərraca çıxarıldı. Hərrac aprelin 6-da bitməli və əmlak satılmalı, əldə olunan vəsait biz zərərçəkənlərin hesabına köçürülməli idi. Lakin yəne də hərracın pozulmasına yönəlik addımlar atıldı. Bizə verilən məlumata görə, bu dəfə hərracın pozulması "Qafqaz Construction" şirkətinin rəhbərlərinin təşəbbüsü ilə sədr müavini Murad Həsənov oğlu Rzaevin birbaşa iştirakı və Prezidentin Təhlükəsizlik Xidmətinin Famil adlı vəzifəli şəxsinin maraqları çərçivəsində baş verib. Sizdən xahiş edirik ki, elektron hərracın işini qanunsuz dayandıran şəxslərin kimlikləri araşdırılsın,

elektron hərracın işinə qanunsuz müdaxilə edən "Qafqaz Construction" şirkəti rəhbərlərinin, Murad Rzaevin, Famil adlı Prezidentin Təhlükəsizlik Xidmətinin vəzifəlisinin qanunsuz hərəkətlərinin araşdırılmasına göstəriş verilsin. Biz zərərçəkənlərin elektron hərracın qanunsuz dayandırılması ilə bağlı məhkəməyə təqdim etdiyimiz müraciətə baxılması da nəzarətə götürülsün".

Zərərçəkən deyib ki, qeyd olunan əmlakı real bazar qiymətindən qat-qat aşağı satmaq üçün elektron hərracın işində "texniki fasilə" adlı bəhanə ortaya atılıb: "Biz zərərçəkənlər ədliyyə naziri Fərid Əhmədova müraciət edərək elektron hərraclardan keçirilməsindəki hərc-mərcliyə son qoyulmasını xahiş edirik. "Qafqaz Construction" şirkətinin rəhbərləri, qabaqda verilən Murad Rzaev hərraca çıxarılan əmlakı "su qiymətinə" almaq istəyir deyərək, elektron hərrac pozulmalıdır?"

Mövlam Şixəliyev 2021-ci ildə Baş Prokurorluq tərəfindən həbs olunub. Ona qarşı Cinayət Məcələsinin 182.3.1, 182.3.2 (külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədilə mütəşəkkil dəstə tərəfindən hədə-qorxu ilə pul tələb etmə), 294.3 (sübutları saxtalaşdırma), 311.3.1 (qabaqcaddan əlir olan bir qrup şəxs və ya mütəşəkkil dəstə tərəfindən rüşvət alma) və digər maddələri ilə, Vüsal Ələkbərov, Yasin Məmmədov və Sahib Ələkbərov isə Cinayət Məcələsinin 311.3.1, 341.2.1, 341.2.3-cü (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə və ya vəzifə səlahiyyətlərini aşma) və digər maddələrlə ittiham olunublar.

✉ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği

Azərbaycan xalqı Ümummilli lider, müasir Azərbaycanın qurucusu və memarı Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildönümünü qeyd etdi. Ulu öndərlə bağlı keçirilən tədbirlərin bir çoxunda müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyasının müəllifinin məhz Heydər Əliyev olduğuna xüsusi diqqət ayrıldı. Bu da təsadüfi deyil. Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas qanunu olan konstitusiyanın müəllifidir. Bu ifadə Azərbaycan Respublikasının Ümummilli lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu ilk konstitusiyasının 30, tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış böyük qələbəmizin 5 illiyi münasibətilə "Konstitusiya və Suverenlik İli"ndə keçirilən tədbirlərin şüarına və rəmzinə çevrilib.

Bu barədə "Yeni Müsavat"a danışan **deputat Aydın Hüseynov** bildirib ki, Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının ildönümü milli bayram kimi qəbul edilir: "Çünki Heydər Əliyev zəngin dövlətçilik irsi və mütərəqqi ideyaları, xilaskarlıq missiyası ilə əbədiyaşarlıq qazanıb: "Müdrək dövlət xadimi hələ sovet dövründə Azərbaycan SSRİ-nin rəhbəri kimi respublikamızın intibahına nail olub, gələcək müstəqilliyinin əsaslarını formalaşdırıb. Heydər Əliyevin həmin dövrdə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması istiqamətində böyük siyasi-ideoloji əhəmiyyətə malik fəaliyyəti, o cümlədən Azərbaycan dilinin respublika konstitusiyasında dövlət dili kimi təsbit edilməsinə nail olması və azərbaycançılıq ideologiyasının təşviqini daim diqqətdə saxlaması bu baxımdan xüsusi qeyd edilməlidir".

Deputat əlavə edib ki, xalqımız hələ ötən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın taleyində yeni mərhələnin başlanğıcını

qoyduğunu, müstəqilliyə gədən yolun təməllərini formalaşdırdığını, soy-kökümüzə, milli adət-ənənələrimizə qayıdış prosesinin böyük çətinliklə ilk cığırlarını açdığını çox yaxşı dərk edir və qiymətləndirir: "Məhz ötən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq Azərbaycan Ulu öndərin inanılmaz səyləri ilə keçmiş sovetlər birliyinin geridə qalmış respublikasından sənayenin inkişaf etdiyi bir respublikaya çevrildi. İqtisadiyyat, sənaye, elm, təhsil, mədəniyyət sahələrində inanılmaz uğurlara imza atıldı. Sonralar - SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini vəzifəsində çalışdığı illərdə də Ulu öndər bu vəzifənin ona verdiyi imkanları doğma xalqının rifahı və tərəqqisinə yönəltdi".

Deputat qeyd edib ki, SSRİ-nin çöküşündən sonra yenidən müstəqillik əldə edən Azərbaycan parçalanmaq, bölünmək təhlükəsi ilə üzləşdiyi illərdə Ulu öndər Heydər Əliyev xalqımızın yenicənə nicatı oldu: "Ölkədə xaosun hökm sürdüyü, qonşu Ermənistanın ozamanki geosiyasi

Azərbaycançılıq

YENİ MÜSAVAT
N 81 (8691) 13 may 2025

Azərbaycan xalqı xilaskarını unutmur

Deputat: "Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının ildönümü milli bayram kimi qəbul edilir"

beynəlxalq layihələr, misilsiz neft strategiyası dövlətimizi qüdrətləndirdi. Yenidən əldə edilən müstəqilliyimizin qorunub saxlanması və daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində misilsiz işlər görüldü".

A.Hüseynov vurğulayıb ki, Ulu öndər Heydər Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi 1993-2003-cü illər müstəqil Azərbaycanın tarixinə qızıl dövr kimi yazıldı: "Azərbaycanın bir dövlət kimi prioritetlərini, dövlətçiliyimizin hərtərəfli inkişaf konsepsiyasını müəyyənləşdirən Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqımıza ən böyük töhfəsi isə heç şübhəsiz ki, bu gün dünya siyasətinin fenomeni olan İlham Əliyev kimi siyasi varisini yetişdirməsi oldu. 2003-cü ildə xalqımızın birmənalı dəstəyi ilə Prezident seçilən İlham Əliyev ötən illər ərzində sarsılmaz təməlləri Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan dövlətçilik siyasətini əzmlə inkişaf etdirərək, ölkəmizi dünyanın modern və qüdrətli dövlətlərindən birinə çevirdi, müqəddəs ata vəsiyyətini, xalqımızın ən ülvü arzusunun şərəflə yerinə yetirdi, ölkəmizin ərəzi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa etdi".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Azərbaycanda sosial xidmətlərin sayı artırıldı

"Azərbaycan Prezidenti "Sosial xidmət haqqında" Qanunda dəyişiklikləri təsdiq edib. Yeni dəyişikliklərin əsas məqsədi çətin həyat şəraitində olan şəxslərə göstərilən sosial xidmətlərin səmərəliliyinin artırılması, keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, ünvanlılığının, eləcə də ehtiyacı olan şəxslərin bu xidmətlərə əlçatanlığının təmin edilməsidir".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu **deputat Vüqar Bayramov** qeyd edib. O bildirib ki, qanun eyni zamanda sosial xidmətin göstərilməsi barədə müraciətə baxılması, qiymətləndirilməsi və qərar qəbul edilməsi ilə bağlı mövcud pro-

sedurun konkretləşdirilməsi məqsədini daşıyır: "Sözündən qanunun 19-cu maddəsinə edilən dəyişiklik sosial xidmətlərdən istifadə edən vətəndaşların əhatə dairəsinin genişləndirilməsinə səbəb ola- caq. Belə ki, əvvəllər qanunda

"eyni yaşayış məntəqəsində yaşamayan" ifadəsinin daha geniş əhali kateqoriyasını əhatə etməsi müvafiq olaraq vətəndaşların evdə (səyyar) sosial xidmətdən istifadə hüququnu məhdudlaşdırırdı. Qanunda edilən dəyişikliyə əsasən isə "eyni yaşayış məntəqəsində yaşamayan" ifadəsinin "Bakı şəhəri üzrə eyni inzibati ərazi vahidində, digər şəhər və rayonlar üzrə isə eyni inzibati ərazi dairəsində" ifadəsi ilə

əvəz edilməsi xidmətdən istifadə edən vətəndaşların əhatə dairəsinə birbaşa təsir göstərəcək. Qanuna edilən vacib dəyişikliklərdən biri də çətin həyat şəraitində olan bütün şəxslər və eləcə də ailələrin yarımstasionar (günərz) sosial xidmətlərlə əhatə olunması və bu xidmətdən daha geniş əhali kateqoriyasının istifadə etməsinə şərait yaradılmasıdır. Bu da sözügedən kateqoriya vətəndaşlarımızın hamısının sosial xidmətlərlə əhatə olunmasına gətirib çıxaracaq.

Yeni dəyişikliklərlə subyektlər arasında müqavilə bağlanılmaqla dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənişsiz sosial xidmətlər göstəriləcək. Əvvəllər yalnız ödənişli sosial xidmət göstərilərkən subyektlər arasında müqavilə bağlanması nəzərdə tutulub. Əvvəlki qanunvericilik aktında asudə vaxtın səmərəli təşkil olunması yalnız sosial-pedaqoji xidmətin tərkibində göstərilirdi. Yeni dəyişikliklərdə sosial-pedaqoji xidmətdə isə yalnız yetkinlik yaşına çatmayanların inkişafındakı geriliklərin və davranışındakı pozuntuların profilaktikasına nəzərdə tutulduğundan, digər kateqoriyadan olan çətin həyat şəraitində olan şəxslərin bu xidmətdən istifadə etməsi mümkün olmurdu. Qeyd olunanları nəzərə alaraq "Sosial xidmət haqqında" Qanunda yeni - sosi-

DTX-dan əməliyyat: xaricdə tutuldular, Bakıda həbs verildi

Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) terrorçuluqla bağlı axtarışda olan şəxslər barəsində Bakı şəhəri Səbail Rayon Məhkəməsi tərəfindən həbs-qətimkan tədbiri seçildiyi məlum olub. Musavat.com-un əldə etdiyi məlumata görə, qeyd olunan şəxslər DTX tərəfindən terrorçuluğa qarşı həyata keçirilmiş əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində ardıcıl şəkildə xarici ölkələrin ərazisində ələ keçirilərək Azərbaycana gətiriliblər.

Saxlanılan terrorçuların sayının çox olduğu bildirilir. DTX-nin mətbuat xidmətindən yerli medianın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, hazırda aidiyyəti məsələ ilə əlaqədar əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirildiyindən yaxın vaxtlarda ictimaiyyətə bu barədə ətraflı məlumat veriləcək.

■ **Musavat.com**

al-mədəni xidmət növü əlavə edilib. Bu çətin həyat şəraitində olan bütün şəxslərin həmin xidmətdən istifadəsinə imkan yaradacaq. Göründüyü kimi, qanuna edilən dəyişikliklər sosial

xidmətlərin sayını, əhatə dairəsini genişləndirməklə yanaşı, dövlət vəsaiti hesabına daha çox xidmətlərin göstərilməsinə imkan yaradacaq".

■ **Musavat.com**

Ukrayna üçün tale həftəsi - Ərdoğan müharibəni bitirir

Türkiyə dayanıqlı atəşkəs üçün döviyyəyə girir; Putin səmimi şəkildə sülhdə maraqlıdır mı?

Xəbər verildiyi kimi, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin 9 may paradından bir gün sonra Ukraynada atəşkəslə bağlı çağırış edib. Eyni zamanda İstanbul anlaşmasını yada salıb, prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın vasitəçilik missiyasına işarə vurub, mayın 15-də Türkiyədə Ukrayna ilə birbaşa danışıqlara başlamağı təklif edib.

Ukrayna, ABŞ və Türkiyə çağırışa müsbət reaksiya verib. Ağ Ev başçısı Donald Tramp konfliktin həllində "böyük həftə" barədə anons edib. Öz növbəsində Ərdoğan bəyan edib ki, iki ölkə arasında konfliktin başa çatması üçün "təxirə döndürmə qərarı" çatıb. O, ötən bazar Putinlə telefon söhbətində qardaş ölkənin danışıqlara ev sahibliyi etməyə hazır olduğunu bildirib.

O da bəlli olub ki, ABŞ dövlət katibi Marko Rubio mayın 14-16-da Antalyada təşkil olunacaq NATO xarici işlər nazirlərinin qeyri-rəsmi toplantısında iştirak edəcək. Məlumatla görə, onun NATO ölkələrinin xarici işlər nazirləri ilə əsas müzakirə mövzularından biri Rusiya-Ukrayna müharibəsi olacaq...

Bu həftə nə gözlənilir? Nəhayət, mayda müharibə bitəcəkmi? Görəsən, Putin səmimi şəkildəmi sülhdə maraqlıdır, yoxsa bu, vaxt udmaq üçün növbəti məkrli gedişdir və ya "nəfəs dərmək" üçün pauza götürmək niyyəti güdür?

Bəzi iddialara görə, ötən həftə Moskvada Çin sədri Si Cinpinlə görüşən Rusiya lideri Ukraynaya qarşı savaşa bağlı Pekindən hansısa zəmanət ala bilərdi. Hansı? Cinpin Putinə nə deyib və ya vəd edib?

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ABŞ Prezidenti Trampın Rusiya-Ukrayna müharibəsini bitirə bilməyəcəyi, ən azı yaxın dövrdə bitirə bilməyəcəyi barədə proqnozlar özünü doğrultmuş sayıla bilər: "Türkiyə Prezidenti Ərdoğan və Çin liderinin Putinə təsir imkanları daha çoxdur. Onların sülh təşəbbüsləri daha ciddi şəkildə olacaqsansa müharibənin dayanması ehtimalı daha yüksəkdir. Ancaq məsələ burasındadır ki, Ukrayna Prezidenti Zelenski müharibənin başa çatması üçün ilk növbədə Rusiya qoşunlarının Ukrayna ərazisindən geri çəkilməli olduğunu bəyan edir. Bunu Rusiya tərəfi qəbul edəcəkmi? Bax, bu suala bu gün müsbət cavab vermək mümkün deyil. Hər bir halda müharibənin may ayında bitəcəyi ehtimalı demək olar yoxdur. Qısa müddətli atəşkəs ola bilər. Ancaq bu müharibənin dayanması demək deyil. Çin liderinin Rusiya prezidentinə hansı vədlər verdiyi məsələsinə gəlincə, Rusiya-Çin əlaqələrini o qədər geniş əhatəlidir ki, vədlər sırasında iqtisadi məsələlərdən tutmuş, geopolitik, təhlükəsizlik məsələlərinə qədər bir çox sahələri əhatə edə bilər".

■ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"Robert Köçəryan və Serj Sərkisyan, eləcə də Artur Vantsyan (Ermənistan Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin keçmiş direktoru - red.) və digər bənzər şəxslər qarşıdan gələn seçkilərdə bizə kömək edəcəkdir". Bunu Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan jurnalistlərlə söhbətində deyib. Simonyana görə, adı çəkilənlər efirə çıxan kimi hakimiyyətin reytingi yüksələcək. "Vazgen Manukyan (Ermənistanın keçmiş baş naziri - red.) və arxiyepiskop Baqrat Qalstanyan da onlara qoşulsalar, hakimiyyətin reytingi daha 5 pillə yüksələcək. Əgər onlar birlikdə nəşə etməyə başlasalar, o zaman biz, ümumiyyətlə, evdən belə çıxmaya bilərik", - spiker ironik şəkildə vurğulayıb.

Parlament sədri habelə hakim "Mülki müqavilə" partiyasının xalqla ünsiyyətdə olacağına və 50%+1 səs toplayaacağına və böyük ehtimalla vahid hökumət quracağına, islahatları davam etdirəcəyinə əminliyini ifadə edib. Eyni

zaman da o, heç bir qüvvə ilə koalisiya qurulmayacağına da əminlik ifadə edib. Spikerin sözlərinə görə, Ermənistanın ikinci prezidenti Köçəryanın mitinqi əvvəlki parlament seçkilərində hakimiyyətin qələbəsinin açarı

İrəvanda siyasi intriqa qızışır - Simonyan elə şeylər dedi ki...

Rusiya Ermənistanda "5-ci kolon"u iqtidara gətirsə, növbəti hədəf erməniləri Qarabağa qaytarmaq siyasəti ola bilər - təhlil

Alen Simonyan

Robert Köçəryan

olub. O əlavə edib ki, Robert Köçəryan Ermənistanı Rusiya və Belarus İttifaqı Dövlətinə birləşdirmək niyyətində idi.

Parlament sədri nə dərəcədə haqlıdır? Doğrudanmı radikal-revanşist (rusiyapərəst) müxalifətin cəmiyyətində fəallığı hakim partiyanın xeyrinə işləyir və seçkilər zamanı da işləyəcək? Simonyanın qələbə ilə bağlı əminliyinə əsas varmı? Bəs Rusiya faktoru?

Siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistan toplumunun böyük əksəriyyəti ölkəsinin Rusiyanın cəynəyindən qopmasını istəyir: "Bu səbəbdən həmin toplum bugünkü Paşinyan hakimiyyətini dəstəkləyir. Erməni toplumunun içərisində Paşinyanı dəstəkləyənlər yaxşı anlaşırlar ki, onların yaşadıkları ölkədə normal dövlət deyil, Rusiyanın forpostu kimi bir "dövlətçilik" fəaliyyət göstərir. Təbii ki, bunu anlayanlar Paşinyan başda olmaqla, normal, Qərbə bağlı bir dövlət formalaşdırmaq istəyirlər. Erməni toplumunun böyük əksəriyyətinin Paşinyan sevgisinin kökündə onun köçəryan və sərkisyanlardan fərqli olaraq, təlaçı, rüşvətxor və korrupsiyalar olmasının dayanır".

F.Yusifov əlavə etdi ki, bu toplum on illər ərzində Köçəryan və Sərkisyan kimi illərin Ermənistanı hamının gözləri qarşısında necə taladıqlarının şahidi olub:

"Ona görə də həttə 44 günlük biabırçı məğlubiyyətdən sonra keçirilən seçkilərdə də Paşinyana səs verdilər. Bu seçki bir daha onu göstərdi ki, ermənilərin böyük əksəriyyəti (mənim fikrimcə, ən azından 70%-ə qədər) köçəryanlara və sərkisyanlara nifrət edirlər. Lakin siyasi əxlaqdan uzaq olan Rusiya kimi bir dövlətin Cənubi Qafqaz siyasətindən əl çəkəcəyini və bu bölgədə Azərbaycan torpaqlarında yaratdığı Ermənistan adlı forpostunun müstəqil dövlətə çevrilməsinə asanlıqla göz yumacağını gözlemək sadəlövlük olardı. Rusiya Ermənistanı əvvəlki axarına gətirmək üçün sona qədər savaşıacaq".

Onun fikrincə, Rusiya birinci imkanda Ermənistanda hakimiyyətə özünə yaxın olan bir qüvvələri gətirmək istəyəcək: "Bu qüvvələrin başında Köçəryan və ya Sərkisyan kimi canilərin olması əsas şərt deyil. Rusiya üçün əsas şərt Ermənistandakı "beşinci kolon"un sadiq köpəklərindən kimlərsə hakimiyyətə gətirmək olacaq. Lazım gələrsə, Rusiya bunun üçün Ermənistanda vətəndaş qarşıdurması yaradacaq. Biz bu vəziyyəti dəyərləndirməli və ona indidən hazır olmalıyıq. Əgər Ermənistanda Rusiya ilə bağlı güclər hakimiyyətə gələrlərsə, onların birinci işi Qarabağ torpaqlarımızdan rədd olub getmiş erməniləri geri qaytarmaq cəhdi ola-

caq. Bu məsələdə Rusiya Ermənistanın yanında dayanacaq və həmin qayıdışın təmin edilməsi üçün ona hər cür dəstək verəcək, Qarabağa qayıdacaq ermənilərin "təhlükəsizliyini və hüquqlarını" müdafiə etmək adı altında orada konsulluğunu açmaq istəyəcək".

F.Yusifov hesab edir ki, Ordumuzun daimi güclü olmasını təmin etməliyik, yaxın illər ərzində Qarabağa qayıdışı sürətləndirməliyik. Sabiq nazir təklif edir ki, kənd həyatı yaşamaq istəyənlərə 15-20 sot torpaq vermək lazımdır: "O torpaqlarda yüz minlərlə azərbaycanlı yaşadığını bilən heç bir erməni geri qayıtmaq istəməyəcək. Qayıtmaq istəyənlərə isə yol açıqdır - əgər 30 illik işğal dövründə azərbaycanlılara qarşı törədilmiş hər hansı bir təcridatda iştirak etməmiş erməni varsa, buyur gəlsin. İstənilən cəmiyyətdə çəkməci, dərz, bənnə və s. kimi sənətkarlara tələbat var".

Ədalət, Hüquq və Demokraziya Partiyasının sədr müavini Niyaməddin Orduxanlı isə hesab edir ki, Simonyan birmənalı şəkildə haqlıdır: "Xalq Köçəryan və Sərkisyan cütliyindən 30 il ərzində çox ciddi narazı qalıb. Korrupsiya çirkəbinə bulaşmış bu cütlik Ermənistanda cinayətkar rejim qurmaqla yanaşı, dövlət büdcəsindən milyardlar oğurlayıblar. Hər ikisi xunta rəhbəri olub. Qarabağ

döyüşlərinin əsas iştirakçıları olub və Qarabağ müharibəsinə görə və hər ikisi səhra komandiri olduqları səbəbindən prezident vəzifəsinə qədər qalxa biliblər. Təbii ki, həm də Rusiyanın dəstəyi səbəbindən. Köçəryan hakimiyyətə gələn kimi Rusiyanın planı ilə spiker Dəmirçiyən və bir sıra vəzifəli şəxslər qətlə yetirildi. Sərkisyanın prezident seçilməsinə etiraz edən, dinc mitinqə çıxan onlarla şəxsi azadlıq meydanına qətlə yetirildilər. Bu və digər səbəblərə görə Köçəryan və Sərkisyan cütliyi xalqdan səs qazana bilmir".

Onun fikrincə, müharibədə uduzan Paşinyan növbədən kənar parlament seçkiləri keçirdi: "Halbuki Köçəryan və Sərkisyan cütliyi də seçkiyə qatılmışdı. Növbəti seçkilərdə Paşinyan hakimiyyətinin daha çox səs qazanacağı proqnozlaşdırılır. Digər tərəfdən, bu gün Rusiyaya daha çox Paşinyanın hakimiyyətdə qalması sərf edir. Təsəvvür edin ki, Paşinyan hakimiyyətə gələndən sonra Rusiya-Ermənistan ticari əlaqələrinin həcmi 12 dəfə artıb. Hakimiyyətdə rusiyapərəst Köçəryan olsa idi, Qərb və ya ABŞ buna göz yumardı? Əlbəttə ki, yox. Çünki Paşinyanı hakimiyyətə Qərb gətirib. Putin bunları dəqiqliyi ilə hesablayır. Özünə sərf edən Paşinyanı öz məqsədləri üçün hələ ki istifadə edir".

■ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

“Aktauda baş verən təyyarə qəzası hər zaman Azərbaycan dövlətinin gündəliyində və prioritetindədir”.

Bunu mayın 10-da jurnalistlərə açıqlamasında Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov deyib. Nazir bildirib ki, Rusiya ilə təmaslar zamanı bu məsələ hər zaman qaldırılır: “Rusiya tərəfinin bizə verdiyi izah ondan ibarətdir ki, hazırda Rusiya tərəfindən istintaq tədbirləri davam edir. Bu tədbirlər başa çatandan sonra daha detallı məlumatlar təqdim ediləcək. Biz də həmin istintaqın ən qısa zamanda başa çatmasını gözləyirik”.

Qeyd edək ki, ötən ilin dekabrında Bakı-Qrozni reysini həyata keçirməli olan AZAL təyyarəsinin Aktau hava limanını yaxınlığında qəzaya uğramasından 5 aydan çox vaxt keçsə də, Rusiya hadisə ilə bağlı aparılan istintaq haqqında konkret heç bir məlumat açıqlamır. Mayın 12-də isə Qazaxıstan Nəqliyyat Nazirliyi “Azərbaycan Hava Yolları” QSC-nin mülki təyyarəsinin Aktau yaxınlığında qəzaya uğramasının səbəbləri ilə bağlı yekun hesabatın təhqiqaat başa çatdıqdan sonra dərc olunacağını açıqlayıb.

“Bu günə qədər komissiya Çikaqo Konvensiyasının 13-cü Əlavəsinin standartlarına və tövsiyə olunan təcrübələrinə uyğun olaraq təhqiqaatları davam etdirir. Təhqiqaat başa çatdıqdan sonra yekun hesabat dərc olunacaq”, - deyir nazirlikdən verilən açıqlamada qeyd olunub.

Qazaxıstan Nəqliyyat Nazirliyi əlavə edib ki, təhqiqaatın səhra mərhələsi başa çatıb və fevralın 4-də təyyarə qəzası ilə bağlı ilkin hesabat dərc olunub.

Mayın 6-da APA-nın araşdırması nəticəsində məlum olub ki, Azərbaycan tərəfi hər ay bu məsələ ilə bağlı Rusiya tərəfinə müraciət edir. Lakin qarşı tərəf müxtəlif bəhanələrlə istintaqı uzadır, müraciətlərə cavab vermir. “Bu 5 ay ərzində Rusiya tərəfindən heç bir istintaq hərəkətləri aparılmır. Qəzanın baş verməsində günahı və məsuliyyəti olan şəxslərdən heç kim barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilməyib”, - deyir mənbə qeyd edib.

Mənbə onu da deyib ki, bu yaxınlarda Azərbaycan və Rusiya hüquq-mühafizə orqanları arasında məsələ ilə bağlı növbəti yazışma olub, amma yenə nəticə yoxdur: “Azərbaycan tərəfi Rusiyadan məsələ ilə bağlı konkret addımlar gözləyir”.

Qəzaya uğramış təyyarədə 62 səmşin və 5 ekipaj üzvü olub, 29 nəfər sağ qalıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə qəza zamanı fədakarlıq göstərmiş ekipaj üzvlərindən iki pilot və bir təyyarə belədcisi Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı (ölümündən sonra), iki təyyarə belədcisi isə “Rəşadət” ordeni ilə təltif olunublar.

Qazaxıstan tərəfinin qəza ilə bağlı açıqladığı ilkin hesabatda qeyd olunur ki, təyyarə Qrozni şəhəri yaxınlığında yerdən açılmış atəş nəticəsində zədələndiyinə görə idarəetmədən çıxıb və qəzaya düşüb.

Bəs Rusiya niyə istintaqı yekunlaşdırmır? Hadisənin bütün təfərrüatları aydındır, İstintaq Komitəsi qeyri-adi nə axtarır?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, Hüquq üzrə fəlsəfə doktoru

Rusiya Azərbaycanı itirir - təyyarə olayı münasibətlərdə “qırmızı xətt” kimi

Bakı istintaqın ən qısa zamanda bitməsinə istəyir, Moskva isə..; hüquqşünas: “Rusiya izi azdırmağa çalışır”

Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a deyib ki, Prezident İlham Əliyev artıq bu məsələyə öz mövqeyini bildirib: “Elə ilk günlərdən hesab etdiyimiz kimi, burada Rusiya Federasiyasının hava hücumuna müdafiə qüvvələrinin günahı var və səmşin təyyarəsi yerdən açılan atəşlə vurulub”.

Onun sözlərinə görə, təyyarənin qəzaya uğradığı ərazi

dən olan görüntülər və şahidlərin ifadələri onu deməyə əsas verir ki, burada Rusiya tərəfi günahkardır: “Cənab Prezident də haqlı olaraq günahkarların cəzalandırılmasını, eyni zamanda tam şəffaf və insani davranış nümayiş etdirilməsini tələb edir. Bu günə qədər Rusiya tərəfi izi azdırmağa çalışır. Faktlar qarşısında qaldıqdan sonra Rusiya Prezidenti Vladi-

mir Putin İlham Əliyevə zəng etdi. Bundan əvvəl isə quşla toqquşma versiyalarını bilərəkdən ortaya atmışdılar. Hətta məlumatlara görə, bu mövzu ətrafında Rusiyanın rəsmi şəxslərinə və Duma üzvlərinə danışmamaq kimi qadağalar qoyulmuşdu.

Rusiya tərəfi “qara qutu”nun açılmasına iştirak üçün təşəbbüs göstərdi. Prezi-

dent İlham Əliyev isə etirazını bildirdi və “qara qutu”nun beynəlxalq mütəxəssislərin açılmasını tələb etdi. Qazaxıstan tərəfi “qara qutu”nun və şifrələrin açılmasını “Embraer E-Jet” təyyarəsinin istehsal edən Braziliyanın “Embraer” şirkətinin mütəxəssislərinə göndərdi”.

Ekspert hesab edir ki, Moskva izi azdırmağa çalışmaqdan, günahkarların cəzalanması üçün ədalətli qərar qəbul etməlidir: “Bununla yanaşı, cinayətkarlar qanun qarşısına çıxarılmalı və ən sərt formada cəzalanması təmin edilməlidir. Eyni zamanda Azərbaycandan rəsmi şəkildə üzr istənməli, beynəlxalq hüquq normalarına uyğun kompensasiyalar ödənilməlidir”.

Təəssüf ki, bu yöndə hələ ki, pozitiv hər hansı hərəkətlənmə və ya xoş məram müşahidə edilmir. Belə getsə, Rusiya Azərbaycanı bütün mənalarda itirə bilər. Çünki dostluq, tərəfdaşlıq anlayışları ikitərəfli mənada daşıyır...

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

Bakıda daha bir məxfi görüş - pərdəarxası

Paytaxtımızda konfidensial təmaslar son vaxtlar artıb; nədən saatlar məhz Azərbaycanda “tutuşdurulur”?

Bakıda Rusiya və Almaniya siyasətçilərinin daha bir məxfi görüşü baş tutub. Görüşdə Ukrayna-Rusiya müharibəsi başladıqdan sonra rəsmi olaraq fəaliyyətini dayandıran “Peterburq dialoqu”nun gələcəyi müzakirə olunub. Bu barədə Almaniyanın ARD televiziya və “Die Zeit” qəzeti məlumat yayıb.

“Almaniya Azərbaycan paytaxtına Sosial Demokrat Partiyasının xarici siyasət üzrə eksperti Ralf Şteqner, xüsusi işlər üzrə federal nazir Ronald Pofalla, Şimali Reyn-Vestfaliya hökumətində keçmiş federal və Avropa işləri üzrə nazir, xristian demokrat Stefan Holthoff-Pförtner, həmçinin “Peterburq dialoqu”nun keçmiş icraçı direktoru Martin Hoffman gəlib. Onların heç biri iclasda iştirakını inkar etməyib, onun özəl xarakter daşdığını və heç bir dövlət qurumunun sifariş və ya maliyyələşdirməsi olmadığını vurğulayıb. Almaniya XİN də görüşlərin federal hökumət adından keçirilmədiyini və ya planlaşdırılmadığını bildirib”, - məlumatda qeyd olunub.

Bildirilib ki, iclasda Rusiyanı “Qazprom”un Müşahidə Şurasının sədri Viktor Zubkov təmsil edib: “Zubkov uzun müddət Rusiya tərəfdən “Peterburq dialoqu”na rəhbərlik edib. Onu Rusiya Prezidenti

yanında İnsan Hüquqları Şurasının rəhbəri Valeri Fadeyev müşayiət edib. Bu, ən azı üçüncü belə görüşdür. Sonuncu dəfə oxşar tərkibdə nümayəndə heyəti 2024-cü ildə Bakıda iki dəfə görüşüb”.

Paytaxtımızda belə məxfi təmaslar son vaxtlar artıb. Nədən saatlar məhz Azərbaycanda “tutuşdurulur”?

AMİP Ali Məclisinin Sədri Rəşad Bayramov “Yeni Müsavat”a söylədi ki, əslində ayrı-ayrı ölkə təmsilçilərinin, rəsmi heyətlərin məxfi və eləcə də strateji görüşlər üçün məhz Bakını seçməsi başadüşüldür: “Ölkəmiz uzun illər ərzində balanslı və çoxvektorlu siyasət

yürütməklə, bu və ya digər məsələyə münasibətdə ayrı-ayrı dövlətlərin maraqlarından çıxış etmədiyi və ədalətli yanaşma sergilədiyi üçün beynəlxalq birlik tərəfindən etimad qazanmış bir dövlətdir. Odur ki, müxtəlif tərəflər arasında çox rahat şəkildə körpü rolunda çıxış edir. NATO və Rusiya generalının Bakıda mütəmadi görüşləri, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi və Əfqanıstan Taliban Hərəkatının nümayəndələrinin COP29 konfransı çərçivəsində Bakıda danışmalar aparması, Türkiyə və İsrail arasında danışıqların Bakıda keçirilməsi, eləcə də haqqında geniş şəkildə məlumat verilməyən çox-

saylı görüşlər və danışıqlar bunun bariz sübutudur. Almaniya və Rusiya siyasətçiləri arasında keçirilən görüşə gəldikdə isə məlumdur ki, bu iki ölkə arasında kifayət qədər yaxşı münasibətlər olub”.

Onun sözlərinə görə, Rusiya Almaniyanın qaz təchizatında əsas oyunçulardan biri idi: “1998-2005-ci illərdə Almaniyanın federal kansleri olmuş Qerhard Şröder də Rusiya ilə çox yaxın olub. Hətta seçkiləri uduzduqdan sonra “Qazprom”da rəhbər vəzifədə çalışmaqdan belə çəkinmədi. Elə haqqında danışılan və bir zamanlar çox populyar olan Almaniya-Rusiya forumu - “Pe-

terburq dialoqu” da 2001-ci ildə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və AFR-in o zamanı kansleri Qerhard Şröder tərəfindən təsis edilib. “Peterburq dialoqu”nu fondlar, biznes-birliklər və Almaniya Xarici İşləri Nazirliyi maliyyələşdirirdi. Bu forum çərçivəsində çoxsaylı görüşlər keçirilib. Lakin Rusiya və Almaniya arasında münasibətlərdə soyuqluq yarandıqdan sonra 2021-ci ilin iyulunda “Peterburq dialoqu”nun alman təşkilat komitəsi Almaniya-Rusiya işçi qruplarının ikitərəfli tədbirləri və iclaslarının dayandırılması barədə bəyanat verdi. 2023-cü ilin 20 aprelində isə “Peterburq dialoqu”nun Almaniya heyəti forumun fəaliyyətinin dayandırıldığını bildirdi. Buna baxmayaraq, Rusiya tərəfi forumun başqa formatda fəaliyyətini davam etdirəcəyi ilə bağlı bəyanatla çıxış etdi”.

R.Bayramov hesab edir ki, indi görüşdə “Peterburq dialoqu”nun keçmiş icraçı direktoru Martin Hoffman və eləcə də həmin forumun işində yaxından iştirak etmiş alman siyasətçilərinin iştirakı, Rusiya tərəfindən də uzun müddət “Peterburq dialoqu”na rəhbərlik etmiş şəxsin, “Qazprom” Müşahidə Şurasının sədri Viktor Zubkovun iştirakı və bu görüşlərin artıq üçüncü dəfədir ki, keçirilməsi əslində forumun fəaliyyətini bu və ya digər şəkildə davam etdirməsindən xəbər verir: “Danışıqların predmetinin nə olmasından, görüşün rəsmi xarakter daşıyıb-daşımamasından asılı olmayaraq Ukraynaya təcavüz

səbəbilə hazırda faktiki olaraq qarşı-qarşıya dayanan iki dövlət siyasətçiləri arasında görüşün keçirilməsi üçün Bakının məkan olaraq seçilməsi ölkəmizə olan etimadın göstəricisi hesab oluna bilər”.

Siyasi analitik Asif Nərimanlı bunu iki amillə əlaqələndirir: “Böyük oyunçuların geosiyasi proseslərin gedişinə təsir edən belə görüşlərin keçirilməsində seçilən məkan xüsusi əhəmiyyət daşıyır və bu seçimlərdə iki amil önəmlidir. Birincisi, təhlükəsizliyin təmin edilməsi. İkincisi, etibarlılıq, yəni görüşdə müzakirə ediləcək məsələlərlə bağlı informasiya sızıntısının olmaması.

Azərbaycan hər iki amillə malik olan məkan olduğunu təcrübə ilə sübut edib. İndiyə qədər ölkəmizdə ABŞ-Rusiya, NATO-Rusiya təmasları baş tutub, eyni zamanda müxtəlif coğrafiyalarda toqquşan regional oyunçular müzakirə ilə həll yollarını tapmaq üçün Bakıda görüşüblər. Belə görüşlərin heç birində təhlükəsizlik problemi yaşanmayıb, informasiya sızıntısı olmayıb. Təsədüfi deyil ki, görüşlərlə bağlı ictimaiyyət yalnız tərəflərdən birinin yaydığı məlumat əsasında xəbər tutur, Azərbaycan tərəfi heç vaxt məlumat açıqlamayıb. Bu da etibarlılığın göstəriciləridir. Burada ən önəmli amillərdən biri də Azərbaycanın neytral mövqedən çıxış etməsi, regionda və global müstəvidə toqquşan güclərlə eyni səviyyədə məsafə saxlamasıdır. Bu da ölkəmizi unikal dialoq məkanına çevirib”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Gözü açılan idmançı

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Öləcəyimiz bizə doğulandan məlumdur. Bu baxımdan, müəyyən mənada hamımızın ölü doğulduğunu hesab etmək olar"

(Joze Saramaço, "Korluq" romanı)

Qazaxıstanda görmə məhdudiyyətli idmançılar arasında cüdo üzrə dünya çempionatında 2 azərbaycanlı idmançının iştirakı qadağan edildi. Sən demə, bunların gözü görürmüş. Artıq ömürlük diskvalifikasiya edilmişlər. Ən maraqlısı isə həmin idmançılardan biri 2021-ci il Parolimpiya oyunlarında qızıl medal albmış. Həmin medal da ləğv olunacaqmı?

Lakin düşünürəm ki, burada bizə qarşı xarici qara qüvvələrin təxribatı rol oynaya bilər. Nəyə görə? Çünki idmançımızın gözü 2021-də zəif görə, sonra isə açılı da bilərdi! Bunun üçün, məsələn, respublikamızda nə qədər münbit şərait yaradılıb. Özümüz müşahidə edirik, Azərbaycanın uğurlarını görməyən, görmək istəməyən yüzrlər, minlərlə müxəlif son illərdə görməyə başlamışdır.

Yeri gəlmişkən, yenə bugünlərdə futbol üzrə çempionlar liqasının yarımfinal oyunları keçirildi, bütün dünya zəhmətkeşləri "PSJ" klubunun oyunçusu, gürcüstanlı Kviça Kvaratsxeliyanın necə qan elədiyinə şahid oldu. Paxıllığımız tutsa da, adamın fantastik oyunçu olduğunu qeyd etməliyik. Məhz onun kimi oyunçular hesabına "PSJ" artıq finalda oynayır. İstənilən müqayisə qüsurludur deyəcəksiniz, ancaq bizim də Avropada oyunçularımız var. Bunlardan Mahir müəllim Almaniyanın 2-ci liqa klubunda özünü günə verirdi, təzəlikcə müqaviləsini uzatmaqdan imtina elədilər. Dilxor oldumu? Yox. Sırağün eyləncəli istirahət fotolarını yaymışdılar. Sözləşib, adamın futbol ayaması "Qəlyan"dır. Bu adı qazanmaq üçün çox əziyyət çəkmişdir.

Hər sahədə uğurlarımız gözümüzü işıqlandırır. Dünyə saytlarda opera manisimizin xəbəri verilmişdi. Gedib Almaniya, orada "Lamborghini" sürüb, saatda 300-lə. Halal olsun. İnşallah, gələcək il bunu Bakıdakı Formula yarışına daxil etməliyik. Yoxsa adamın pisinə gəlir, neçə ildir Bakıda o cür yarış düzəlt, lakin milli idmançımız olmasın... Maşına qaz verəndə, karbüratordan tüstü buraxanda opera oxumaq da maraqlı konsepsiya olardı. Haçana qədər uçan palazda muğam oxumaqla tanınacağıq? Yeniliklər vacibdir.

Mənim özümdə, etiraf edirəm, bu cızmaqaranı elədikcə aydınlanma prosesi getdiyini aşkar duyuram. Gözlərim açılır. Böyük ehtimal yazını bitirəndə eynəyi atacağam. Nüsrət Kəşəmənlinin bir şeiri yadıma düşdü. Orada kor kişi diş həkiminə gedirdi, həkim bunun dişini çəkəndə gözü açılırdı. Şeir belə bitirdi ki, şəhəri bütün korlar diş həkiminə axışdılar. Təxminən yadımda qalanı budur.

Gözaçıqlıq idarəçilikdə də özünü kəskin şəkildə büruzə verməkdədir. Keçmişdə bizdə nazir vəzifəsinə qoyulanlar kreslodə o qədər qalırdılar ki, az qala kök atırdılar. Bəzən təzə nazir təyin edəndə köhnəni ekskavatorla çıxarmaq lazım gəlirdi. Qahım-əqrəbə, katibə, məşuqə və sairə - köklü-kömcəli işçilər olurdu. İndi isə fantastik hadisələrin şahidiyik. Bugünlərdə xəbər gəldi ki, Naxçıvanda bir yoldaşı iqtisadiyyat naziri təyin ediblər, lakin şəhəri gün işdən çıxarıblar. Adamın nazirliyi cəmi 1 sutka olmuşdur. Belə 24 saatdan az. Kəpənək ömrü. Şair demişkən, qara-qara qarışqalar, kəpənəyi neylədiniz... Bu arada firsətdən istifadə edərək sayın şairimizi fərdi təqaüdü münasibətiylə gec də olsa təbrik edirəm. Xeyirli işlərə xərcləsin. Göy üzü daşı, dövlət də təqaüdü saxlamaz.

Biz necə öyrəşmişdik? Nazir 15-20 il vəzifədə qalmalıdır. İndi isə 1 sutkaya sığışdırırlar. Sürətləndirmə, elmi-texniki tərəqqi ta necə olur? Bu siyasətin sayəsində artıq biz nazirlərin adlarını unuduruq. Avropadakı kimi. Bu saat mənəndən soruş, 3 nazirin adını güclə çəkərim. Halbuki 10-15 il qabaq gecə saat 3-də yuxudan qəfil oyatsalar 15 naziri birnəfəsə sayardım.

Əslində bunun özü də yaxşı haldır ki, indi bizi gecə saat 3-də durğuzmağa son qoyulmuşdur. Millət vaxtında yatır, vaxtında durur, gözümüz də vaxtında açılır.

Bakının İrəvanla sülh müqaviləsinin imzalanması üçün iki legitim şərti bəlli: ATƏT-in Minsk Qrupu de-yure ləğv olunmalı, Ermənistan Konstitusiyası beynəlxalq hüquqa uyğunlaşdırılmalıdır. Bunun xaricində yazılı anlaşma məntiqdən kənar görünür. Lakin ötən həftəsonu qonşu ölkənin xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan yerli mediaya açıqlamasında "sülh müqaviləsinin imzalanması məsələsində tezliklə yaxşı xəbərlərin olacağını" mümkün sayıb. Hansı xəbərlərin? Ermənistanın baş diplomati nəyə əsasən belə nikbindir?

Bu arada kapitulyant ölkənin ədliyyə naziri Srbuhi Qaloyan Ermənistanın yeni konstitusiyaya layihəsi üzərində işlədiyini və layihənin 10 aya hazır olacağını deyib. Nazir həmçinin konstitusiyanın yeni mətnində müstəqillik bəyannaməsinin xaric edilib-edilməməsi məsələsinin hələ müzakirə olunduğunu söyləyib. "Biz müxtəlif variantları müzakirə edirik, amma mətn hələ də hazırlanır. Konsepsiya eynidir, bu konsepsiya çərçivəsində müxtəlif normalar üzrə müzakirələr aparılır", - Qaloyan vurğulayıb.

O, habelə məsələnin referendumda müzakirəyə çıxarılma vaxtı ilə bağlı hələlik dəqiq bir məlumatın olmadığını söyləyib. "Mətn hazır olduğdan sonra şübhəsiz, konseptual mövqeləri ictimaiyyətə təqdim edəcəyik və bu barədə geniş müzakirələr aparacağıq", - nazir əlavə edib.

Beləcə, sülh sənədi əsasında İrəvanın "siçan-pişik" oyunu davam edir. Nə vaxtadək? 10 ay sonra o deməkdir ki, Bakının konstitusiyaya tələbi ən yaxşı halda gələcək ilin martında reallaşsın. O da eyni reallaşsa. Gec deyilmi? Kim zamanət verə bilər ki, ona qədər Paşinyan hökuməti qalacaq, yaxud radikal qüvvələrin iqtidara gəlişi ilə Ermənistan simvolik müstəqilliyini də itirməyəcək?

Bəs Ermənistanın ərazi iddialarından əl çəkməməsi yeni müharibəyə səbəb ola bilərmi? Bu arada Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin bölmələri şərti sərhəddə Azərbaycan Ordusunun mövqelərini vaxtaşırı atıcı silahlardan atəşə tutmaqdadır.

Analitik Elxan Şahinoğlunun sözlərinə görə, baş nazir Nikol Paşinyan deyib ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında müharibə olmayacaq, sülh olacaq. Onun fikrincə, Paşinyan müharibədə məğlub olub və ona görə belə deyir: "Ancaq Paşinyana müxalif olanlar "Azərbaycanla müharibə olmayacaq" və ya "biz hakimiyyətə gələsək, Azərbaycanla müharibə etməyəcəyik" açıqlamasını səsləndirmirlər. Digər tərəfdən, gələcək il Ermənistanla keçilməsi planlaşdırılan parlament seçkilərində kimin qələbə çalacağı - Paşinyanın və ya onun rəqiblərinin üstünlük qazanacağı bəlli deyil. Paşinyanın "müharibə olmayacaq, sülh olacaq" açıqlamasının dəyəri o za-

Sülh müqaviləsi tezləşir? - Mirzoyanın nikbinliyinin "açması"

İrəvanın "siçan-pişik" oyunu davam edir, amma nə vaxtadək? - iki fərqli proqnoz

man olardı ki, baş nazir Ermənistan Konstitusiyasında dəyişiklik edib Azərbaycanla sülh sazişi imzalasın".

Politoloq hesab edir ki, bu halda o, hakimiyyətini nə zamansa itirsə belə, Paşinyanın yerinə gələcək şəxs Bakı ilə imzalanan sazişin şərtlərini yerinə yetirmək məcburiyyətində qalacaq: "Əslində bu yeni baş nazirin xilas olacağı, çünki Paşinyanın imzaladığı sazişdən imtina edərsə, nəticəsi Ermənistan üçün ağır olan müharibə ilə üzləşəcək".

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədr müavini Samir Əsədli bu il saziş imzalanmasını gözləmir. Onun fikrincə, Ermənistan hakimiyyəti gələcək il seçkiləri udmamış hər hansı müqaviləni risk hesab edir: "Çünki rəqibin bundan istifadə etməsindən qorxur. Sülh sənədi müxalifət tərəfindən təslimçilik aktı, yaxud ikinci kapitulyasiya kimi təbliğ oluna bilər. Bu da xalqı küçələrə çıxarmağa və hakimiyyəti dəyişməyə yönəlik siyasətdir".

Onun zənnincə, Paşinyan parlament seçkilərini udmaq, növbəti dəfə baş nazir kimi təsdiqlənmək istəyir: "Bununla cəmiyyəti ram etmiş, yormuş və müxalifəti tam təqətdən salmış olacaq. Onda ictimai rəyə sənədi həzm etdirə biləcək. Düşünürəm ki, ədliyyə nazirinin nə deməsindən asılı olmayaraq, Paşinyan deklarasiyaya istinad çıxaracaq, yeni konstitusiyada ərazi iddiası olmayacaq. Hazırda isə hakimiyyət oynayır, onun nümayəndələri ikibaşlı bəyanatlar verir, daxili auditoriyanı nəzərə alır".

S.Əsədli hesab edir ki, Paşinyan "real Ermənistan" ideyasını xalqa qəbul etdirəcək, amma indi ölkə buna hazır deyil: "İqtidar üçün çətin mərhələdir. Paşinyan Rusiya problemini həl edə bilməyib. Bu böyük təhlükəni də seçki dövründə

neytrallaşdırılmalıdır. Onun Moskvağa son səfəri həm də özünü Rusiyaya yaxın göstərmək hiyləsidir. Paşinyan seçkini udmaq üçün Putinin də razılığı almaq istəyir. Yalnız bu proseslərdən sonra referenduma gediləcək. Deməli, 2027-ci ilədək danışıqlar uzana bilər".

Partiya funksionerinin sözlərinə görə, Ermənistan yeni konstitusiyaya üzərində işləyir: "Yeni onlar da yeni bir mərhələyə daxil olur və ağırlı prosesdir. Gəlin unutmayaq ki, 200 il bu xalqın beyni zəhərlənib, indi Paşinyan yavaş-yavaş onları yeni realıqla hesablaşmağa hazırlayır".

VHP rəsmisi hesab edir ki, Azərbaycan tələsmir: "Qarabağı azad etmişik, içəriyədəki problem həll olub. İndi sərhəddəki məsələlər yoluna qoyulmalıdır. Bakı da İrəvandan götürdüyü öhdəliklərini icrasını gözləyir. Olmayacağına, sülh sənədi də olmayacağına. Qoy Ermənistan daha çox narahat olsun. Dünyada sülh müqaviləsi olmadan da yaşayan ölkələr var. Ermənistan özü başa düşməlidir ki, yekun sülh sənədi ən çox hansı tərəfə lazımdır..."

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

"İran Zəngəzur dəhlizinə qarşı çıxır, əvəzində..." - Davtyan

"İran Azərbaycana öz ərazisindən Naxçıvana aparan yol verir, artıq bu məsələ ilə bağlı iş gedir, razılaşma da var". Tribunainfo.az xəbər verir ki, bu sözləri erməni iqtisadçı Vahe Davtyan deyib.

O bildirib ki, Azərbaycan və İran Naxçıvana elektrik xəttinin çəkilməsi üçün razılıq da əldə ediblər. "Paralel olaraq "Azərenerji" ilə Türkiyənin TEİAŞ arasında Türkiyəyə elektrik enerjisi ixracının həcmi artırılması üçün əməliyyat müqaviləsi imzalanıb. Bu dəfə təkəcə Gürcüstandan deyil, həm də Naxçıvan ərazisindən keçəcək xətdən istifadə olunacaq".

Davtyan qeyd edib ki, Ermənistan Zəngəzur dəhlizi məsələsində razılaşmadığından bir sıra iri layihələrdən kənarda qalmalı olacaq. "Bu, İrəvan üçün son dərəcə vacib siqnaldir. Xüsusən nəzərə alsaq ki, Bakı ənənəvi olaraq Zəngəzur dəhlizi çərçivəsində yüksək gərginlikli elektrik verilişi xəttinin tikintisini də nəzərdən keçirir".

O hesab edir ki, Ermənistan bu layihələrdən kənarda qalmaqla milyonlarla dollar pul itirəcək. "Hazırda İran "qırmızı xətt" deyərək, Zəngəzur dəhlizinə qarşı çıxır. Əvəzində isə özü həmin dəhlizə dair bütün işləri həyata keçirir. Nəticədə, Ermənistan regional layihələrdən kənarda qalır".

Hindistanla qarşıdurmada Pakistana Azərbaycan və Türkiyənin açıq və birmənalı dəstəyi Yeni Dehliyə kəskin narazılıq yaradıb. Artıq sosial mediada Hindistan vətəndaşlarına bu ölkələrə səyahət etməkdən çəkinməyə çağırışlar başlayıb və ardınca böyük turizm şirkətləri boykota səsləyib.

İlk reaksiya verənlərdən biri Azərbaycan, Türkiyə və Özbəkistana turist səfərlərinin dayandırıldığını elan edən "Cox & Kings" olub.

"Son hadisələr fonunda biz Azərbaycan, Özbəkistan və Türkiyəyə bütün yeni turizm təkliflərini dayandırmaq qərarına gəldik. Bu qərar bizim və ölkəmiz üçün vacib olan prinsiplərə sadıqlığımızdan irəli gəlir", - şirkətin direktoru Karan Aqarval bildirib.

Hindistanın "Ease My Trip" turizm agentliyi də "ölkə turistlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin vacibliyini" vurğulayaraq, oxşar mövqeyə tutub. "Travomint" şirkəti də Azərbaycan və Türkiyə ilə əməkdaşlığı tamamilə dayandırdığını elan edərək, müştərilərini bu ölkələrə səyahət etməkdən çəkinməyə çağırıb. Həmçinin Pickyourtrail.com eyni addımı atıb. Bundan sonra "Go Homestays" Türk Hava Yolları ilə ortaqlığını bitirdiyini açıqlayıb.

Az öncə Azərbaycan mallarının Hindistana idxalına embarqo qoyula biləcəyi haqda da xəbər yayılmışdı. Bütün hallarda Bakı və Ankaranın İslamabada dəstəyinin dəyişməyəcəyi şübhəsizdir. Çünki bu, bizim qardaşlığımızda "qırmızı xətt"dir.

Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Hindistan tərəfindən Azərbaycana qarşı boykot çağırışlarına münasibət bildirib: "Kimsə bizim mövqeyimizdən narazıdırsa, buna daha diqqətlə baxsın. Biz burada çox məntiqli yanaşma sərgiləyirik".

Bes boykot hədəsi nə dərəcədə təsirli və Azərbaycan

üçün ziyanlı ola bilər? Hindistanın özü də ziyan görməzmi? Azərbaycan Hindistan mallarını boykot edəcəkmiki?

Qeyd edək ki, ölkəmizə ən çox turist gələn ölkələrdən biri Hindistandır. Azərbaycanla Hindistan arasındakı ticarət dövriyyəsi 2024-cü ildə 957 milyon dollar təşkil edib ki, bu da qarşılıqlı iqtisadi əlaqələrin müəyyən qədər fəal olduğunu göstərir. Azərbaycan Hindistana 734 milyon dollarlıq mal satıb (onun 99%-dən çoxu - 730 milyon dollar) neft və neft məhsullarıdır, əvəzində Hindistandan 223 milyon dollarlıq mal alıb. Onun da əsas hissəsini düyü təşkil edib. Üstəlik, 2025-ci ilin ilk rübündə düyü idxalı 7% azalıb.

İqtisadçı Natiq Cəfəli deyir ki, Pakistan və Hindistan arasında atəşkəs elan olunandan sonra sözügedən mövzu səngiyəcək: "Bu mövzunun daim gündəmdə olması o qədər də aktual olmayacaq. Həmçinin Hindistandan Azərbaycana uçan təyyarələrin reyslərinin ləğvi ilə bağlı hansısa bir rəsmi açıqlama yoxdur. Deməli, turların satılması hələ də davam edir. Dəqiq olan budur ki, gerginliyin olması Azərbaycan-Hindistan münasibətlərinə, ticarət dövriyyəsinə və turizmə gələcəkdə təsir edə bilər. Mal və məhsulların idxalına qadağa qoyulması ilk növbədə Hindistanın özünə ziyan vura bilər. Çünki bu ölkə Azərbaycandan yarım milyard dollara yaxın enerji məhsulları alır. Bunu əvəzləmək o qədər də asan deyil".

Hindistandan Azərbaycana boykot hədəsi - Bakının cavabı

XİN başçısı Dehliyə çağırışlara reaksiya verdi; bəs sanksiyanın ölkəmizə hansı ziyanı ola bilər? - ekspertlərin rəyi

N.Cəfəlinin sözlərinə görə, Azərbaycan həmin məhsulları başqa ölkələrə də sata bilər: "Bu, elə növ məhsullardır ki, bütün ölkələrdə alıcısı var. Hindistanın isə Azərbaycana ixracatında yerli məhsulların istehsalı önəmlidir. Onlar yerli istehsalı bir çox ölkələrə satmaqda maraqlıdır. Azərbaycan isə bu anlamda bazar nöqteyi-nəzərindən Hindistan üçün maraqlıdır. Buna görə də düşünürəm ki, piar və səs-küyə baxmayaraq, bir müddətdən sonra bu mövzu gündəmdən çıxacaq. Pakistan və Hindistan arasındakı atəşkəsə tam ri-

ayət olunduğunun və danışıqların intensivləşdiyinin şahidi oluruq".

İqtisadçı hesab edir ki, ümumiyyətlə, Hindistandan turist axını dayanarsa, bu, müəyyən qədər təsir edər: "Çünki Hindistan son 1 ildə sürətlə ən çox turist göndərən ölkələr siyahısına daxil edilib. Azərbaycanda Hindistan turistlərinə sistemli şəkildə yanaşan hotellər, restoranlar var, onların gəlirliliyinə mənfi təsir edə bilər. Amma hələlik Hindistandan uçuşların qarşılıqlı dayandırılması ilə bağlı rəsmi məlumat yoxdur".

Turizm sahəsi üzrə ekspert Ceyhun Aşurov

"Yeni Müsavat"a bildirib ki, Hindistan və Pakistandan gələn turistlər Azərbaycana üçün əhəmiyyətlidir: "Azərbaycana turistlərin gəlməsi baxımından ilk onluqda elə bu ölkələrdir. Hindistan gələnlərin sayına görə 3-cü yerdədir. 2024-cü ildə Hindistandan 240 mindən çox turist Azərbaycana gəlib. Bu, əvvəlki dövrlə müqayisədə 50 faiz artım demək idi. İki ölkə arasında baş verən gerginliklə əlaqədar birbaşa reyslər ləğv olundu. Bununla bağlı həmin ölkələrdən Azərbaycana gələn turistlərin sayı kəskin şəkildə azaldı. Bu həm də siyasi

motivlərlə bağlıdır. Azərbaycanın bu qarşıdurmada Pakistanı dəstəkləməsi və mövqeyi bildirməsi Hindistanı narahat etdi. Bu nöqteyi-nəzərdən Hindistandan turistlərin gəlməsi ilə bağlı çağırışlar oldu. Hindistan böyük bazardır və xərçə çıxışları çoxdur. Bu mənada oradan gələn turistlərin azalması hansısa formada təsir edəcək. Buna görə də turist baxımından Azərbaycan bir və ya iki ölkədən asılı olmalı deyil. Bu, çox risklidir. Ölkəmiz yeni bazarlarla işbirliyindədir. Çinlə və Şərqi Avropa ölkələri ilə yaxınlaşmanın şahidi oluruq. Gələcəkdə Körfəz ölkələri ilə də işbirliyi olacaq. Bu da bir bazardan asılılığı aradan qaldıracaq".

Ekspertin sözlərinə görə, bu istiqamətdə Özbəkistandan Azərbaycana birbaşa reyslərin sayı artırılır. Onun sözlərinə görə, Orta Asiya ölkələrindən Azərbaycana kifayət qədər maraq var: "Oradan gələn turistlərin sayında da gələcəkdə kifayət qədər artım olacaq. Xüsusən türk dövlətlərinin yaxınlaşması turizm əlaqələrinin aktivləşməsinə müsbət təsir edəcək".

□ Sahənə RƏHİMLİ, "Yeni Müsavat"

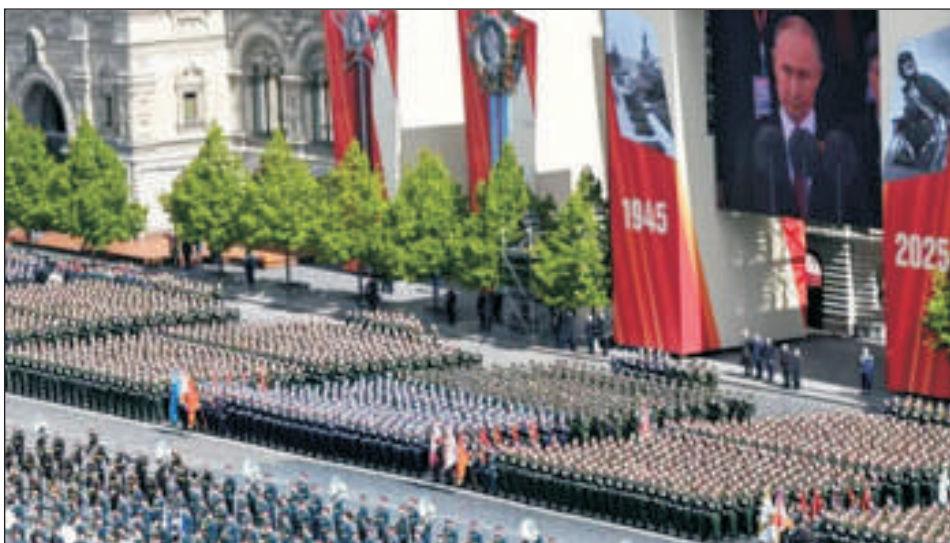
Bakı Moskvaya necə demarş etdi?

Vaxt gələcək, Rusiya daha azad və demokratik olacaq, başqa xalqlara, xüsusən də öz qonşularına daha səmimi yanaşacaq...

"Ağılla dərk etmək, ümumi arşınla ölçmək olmur". Mənə həmişə elə gəlib ki, böyük rus şairi Fyodor Tyutçevin- hansı ki, çox çətin çarizm dövründə təkcə uğurlu ədəbiyyatçı ömrü yox, həm də uğurlu məmur ömrü yaşayıb - bu sözləri qonşu Rusiyanın siyasi özəlliklərini daha yaxşı əks etdirir, nəinki hansısa politoloji-fəlsəfi konsepsiyalar və ya traktatlar...

Buradan belə nəticə hasil olur ki, rus intellektualları nəhaqdan yazmırlar ki, rus milli düşüncəsi və hətta fəlsəfəsi ilk növbədə məhz rus ədəbiyyatıdır. Bura bunu da əlavə edərdik ki, hətta Rusiyanın politoloji fikri də rus ədəbiyyatıdır: o, Rusiyanın siyasi intellektualları qarşısında daha hansı problemləri qaldırmayıbdı?

Hakimiyyətlə ədib - şair və ya ziyalı arasındakı çox mürəkkəb münasibətlər, problemlər (A.Puşkin), yeni nəslin problemləri, onun özünü çar Rusiyasında reallaşdırma bilməməsi, sosial marginallaşması, onlarla cəmiyyət və dövlət arasında-

ki yadlaşma, rabitənin qırılması (M.Lermontov), nəsillərin toqquşması - "atalar və oğullar problemi" (I.Turgenov), rus adamının ideoloji-mənəvi axtarışları (keçmiş katorqaçı F.Dostoyevski), rusların və böyük Rusiyanın dünyəvi identikliyi (ədəbi nəhəng L.Tolstoy), nəhayət ki, Rusiyanın tarixi və hətta geosiyasi seçimi (A.Blok)...

Burada yenə şair Tyutçevə qayıtmaq, daha doğrusu, bir daha onun məşhur şeirinə müraciət etmək istərdik, harada ki, belə bir sətir də var: "Rusiya yalnız inanmaq olar..."

Amma böyük rus şairi ilə razılaşmaq elə də asan və sadə məsələ deyil. Etiraf edək ki, daha inanmırıq Rusiyaya. Yox, biz heç də ruslar demiş, tarixçi "bukvayed" deyilik, kimisə keç-

mişin detallarında eşələnməyə çağırırmıq - yox, bütün bunlar artıq keçmişdir və akademik tarixin təmsilçiləri üçün tədqiqat predmetidir...

Beləyə isə rus siyasətçilərinin və siyasi intellektuallarının öz tarixlərindən hansısa nəticə çıxarmaq arzusu varmı? Təəssüf! Ötən həftə Rusiyada faşizm üzərində qələbəyə həsr olunmuş növbəti tədbirlər keçir-

rildi. Biz həmişə düşünmüşük ki, belə təntənəli paradlar Rusiya və dünya üçün birləşdirici amil-vektor olmalıdır. Amma Moskva daim tarixin bu seqmentini özəlləşdirməyə çalışır, bütün bəşəriyyəti belə qorxunc və qanlı müharibə yaşadığına görə ittiham edir.

Amma tam şəkildə belə olmayıbdir axı! Müharibəni Avropa kontingentinin böyük hissəsi yaşamışdı, müharibədə bu və ya digər şəkildə demək olar, bütün ölkələr və xalqlar iştirak etmişdi. Əgər səhv etmiriksə, ABŞ və İngiltərə kimi ölkələr hətta SSRİ-dən əvvəl faşist Almaniyasına müharibə elan etmişdilər... "Ribbentrop-Molotov paktı"ni necə inkar etmək olar? Axı bu da tarixdi, özü də elə də uzaq tarix də deyil...

Amma bununla belə, heç kim inkar etmir ki, müharibənin əsas yükü məhz SSRİ-nin və onun xalqlarının çiyinlərinə düşmüşdü. Sovet xalqının faşizmə qarşı müharibədə rolu və xidməti çox böyükdür, başqa xalqların və ölkələrin rolu ilə müqayisəolunmaz dərəcədə böyükdür! Amma digər, xüsusən də müttəfiq ölkələr SSRİ-yə faşizmə qarşı müharibədə nə qədər maddi və hərbi dəstək vermişdilər...

Azərbaycan faşizm üzərindəki qələbə gününə həmişə xüsusi diqqətlə yanaşır. Am-

ma Prezident İlham Əliyev bu dəfə qonşu Rusiyanın paytaxtında - Moskvada keçirilən tədbirlərə qatılmadı. Ona görə ki, məlum aviaqəzanın üstündən az qala altı ay keçsə də, Moskva təqsirkarları tapıb cəzalandırmaq üçün bir addım belə atmayıb. Daha bir səbəb kimi, hətta əsas səbəb kimi Rusiyanın Azərbaycan saytlarına son kibercümləri göstərilir.

Kiçik bir həsiyə kimi qeyd edək ki, erməni baş naziri Nikol Paşinyan çox "götür-qoydan" sonra Moskvaya yollanmağa qərar verdi...

Qayıdaq bizim Azərbaycana. Bundan sonra Rusiyaya hansısa isti və səmimi münasibətlərdən danışmaq olarmı?

Əlbəttə, hakimiyyətlər əbədi deyil, onlar gəlirlir və gedirlər, amma ölkələr və xalqlar qalır. İndiki Rusiya ilə də belə olacaq. Vaxt gələcək, bu ölkə daha azad və demokratik olacaq, başqa xalqlara, xüsusən də öz qonşularına daha səmimi yanaşacaq. Bax, onda həqiqi səmimiyyət və dostluq haqqında danışırıq.

Amma bir daha deyirik ki, bütün bunlar həm də simmetrik olmaldır, çünki biz hansısa "platonçu"lar - idealistlər deyilik, ən adi insanlarıq...

□ Hüseynbala SƏLİMOV, "Yeni Müsavat"

Ukrayna mürəkkəb global ticarət mühiti və Avropa ilə daha güclü əlaqələr fonunda ABŞ dollarından avroya keçməyi düşünür. Bu barədə "Reuters"-ə ölkənin Milli Bankının rəhbəri Andrey Pışny məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, Avropa İttifaqına (AI) potensial üzlük, Ukraynanın müdafiə qabiliyyətinin təmin edilməsində AI-nin rolunun gücləndirilməsi, global bazarlarda yüksək volatillik və global ticarətin parçalanma ehtimalı Milli Bankı avronun dollar əvəzinə Ukrayna qıvması üçün baza valyutası olub-olmaması məsələsinə yenidən baxmağa vadar edir. "Bu iş mürəkkəbdir və yüksək keyfiyyətli, hərtərəfli hazırlıq tələb edir", - tənzimləyicinin rəhbəri vurğulayıb.

Pışny qeyd edib ki, dollar əməliyyatları ölkənin valyuta bazarının bütün segmentlərində üstünlük təşkil etsə də, avro ilə əməliyyatlarının payı artır.

Ukrayna hərbi söylərinə

Bu Avropa ölkəsi dollardan imtina edir - Azərbaycanın gözləntisi

Eyyub Kərimli: "Azərbaycan və Ukraynanın iqtisadi vəziyyəti arasında kəskin fərq var"
Eldəniz Əmirov: "Azərbaycanın dollardan tam imtina etməsi mümkündür, amma..."

dəstəkləmək üçün xarici maliyyəyə ümid edir. Milli Bankın rəhbəri əlavə edib ki, Kiyev bu il 55 milyard dollar gözləyir ki, bu da nəinki büdcə kəsirini qapadaq, həm də yardımın həcmi çox güman ki, azalmağa başlayacağı yaxın illər üçün dövlət maliyyə ehtiyatının yaradılmasına sərf olunacaq.

Azərbaycan da bu yolla gedə bilməzi?

Iqtisadçı Eyyub Kərimli hesab edir ki, Azərbaycan və Ukraynanın iqtisadi vəziyyəti arasında kəskin fərq var. "Yeni Müsavat"-a şərhində iqtisadçı qeyd etdi ki, Ukrayna daha çox Avropa ilə iqtisadi inteqrasiya həyata keçirir. "Ukraynanın Avropa ilə ticarət əlaqələri daha sıxdır. Bu baxımdan xarici tica-

rət əlaqələrində avroya keçid planları başadüşüləndir. Bu, həm də ABŞ-a qarşı siyasi təzyiqlərlə bağlı qərardır. Azərbaycanın analoji qərar barədə düşünməsinin müsbət təcrübə ola biləcəyini düşünürəm. Digər tərəfdən, Azərbaycan daha çox neft ixracından asılıdır. Ölkəmizin ən çox ixracat həyata keçirdiyi ölkələr İtaliya, Çin, Rusiyadır. Neftin əsas idxalı

dollarla həyata keçirilir. Dövlətimiz əsas etibarilə dollardır. İqtisadiyyatın dövləti bir neçə valyuta ilə tənzimləmək və ya valyuta zənbilində hər iki valyutayı nəzərə almaq məqsəduyğun olardı. Lakin düşünürəm ki, Ukrayna kimi Azərbaycanın da dollardan tam imtina etmək imkanı ola-raq. Bununla yanaşı, dünyada iqtisadi və siyasi vəziyyət dəyişsə, ABŞ, yaxud dollar zəifləsə, bu barədə düşünmək olar".

Iqtisadçı Eldəniz Əmirov da hesab edir ki, **Ukraynanın avroya keçid istəyi iki faktorla bağlıdır. "Yeni Müsavat"-a şərhində iqtisadçı bu faktorlara aydınlıq gətirdi:** "Ukraynanın dollardan tam imtina etməsi, avroya keçid istəyi ABŞ-ın Ukraynaya sərt dikte xarakterli münasibəti, eyni zamanda Ukraynanın Avropaya inteqrasiya istəyi ilə bağlıdır. ABŞ-Avropa İttifaqı münasibətlərinin xoş olmayan istiq-

mətdə irəliləməsi, ABŞ-ın Ukraynanı meydanı tək qoyması ilə bağlı rəsmi açıqlamalar Ukraynanı indiki məqam üçün daha etibarlı hesab etdiyi Avropa İttifaqına üz tutmasına səbəbdir. Belə olan halda qarşıdakı dövrdə Avropa İttifaqı ölkələri ilə ticarət dövləti, investisiya fəaliyyətində və s. sahələrdə əməkdaşlıq imkanları daha da genişlənəcək. Azərbaycan da isə vəziyyət bir qədər fərqlidir. Ölkəmizin əsas ticarət tərəfdaşları Türkiyə, Rusiya, Çində ki, dövləti dollar vasitəsilə həyata keçirilir. Yalnız İtaliya ilə dövləti avro vasitəsilə aparılır. Avropa İttifaqı ölkələri ilə neft kotirovkalarında da dollar dominant mövqedədir. Odur ki, Azərbaycanın dollardan tam imtina etməsi mümkün olsa da, amma gözlənilən deyil. Azərbaycan belə addım atmaz, atsa belə, bu, doğru olmaz".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Milyonlar itirən məmur övladları məhkəməyə gəlmir

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Aytən Əliyevanın sədrliyi ilə AzTV-nin sabiq sədri Arif Alişanovun qardaşı oğlu Nizami Akif oğlu Alişanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir.

Musavat.com xəbər verir ki, Nizami Alişan investisiya fəaliyyəti ilə məşğul olan platformada valyuta alqı-satqısı ilə gəlir əldə etmək istəyən 3 şəxsə qarşı külli miqdarda dələduzluqda ittiham olunur. Zərərçəkənlərin heç biri prosesə qatılmayıb. Prosesdə şahid qismində xarici şirkətin Azərbaycandakı nümayəndəsi Rövşən Dadaşovun iştirakının təmin edilməsi qərara alınıb.

Şahid hazırda həbsdə olduğundan saxlanıldığı istintaq təcridxanasına çağırış göndəriləcəyi bildirilib.

Nizami Alişanın vəkili Samir İsayev vəsatət verərək "Invest.az"-ın Müşahidə Şurasının üzvü Ceyhun Abdullayevin şahid qismində məhkəməyə çağırılmasını xahiş edib. Vəsatət baxılmamış saxlanılıb.

İttihama görə, Alişan Babək Məmmədzaadənin 1 milyon 300 min, Zeynal Usubovun 945 min, Yedigər İsmayılova isə 200 min dollar pulunu yuxarıda qeyd edilən vasitə ilə dələduzluq edərək ələ keçirib.

Hazırda fərdi sahibkar kimi fəaliyyət göstərən zərərçəkənlərə dəymiş ziyan ümumilikdə 2 milyon 445 min dollardır. Bu cinayətin üstü Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Kibercinayətkarlığla Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən açılıb.

Müştərilərinin xüsusiyyətləri külli miqdarda pulunu ələ keçirən Alişan Nizami Akif oğlu cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. İşin ağırlığı nəzərə alınaraq, onun barəsində bir müddət əvvəl həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

İbtidai istintaq dövründə zərərçəkmişlərin hamısı Alişanla üzləşdirilib, əməlini üzünə deyərək onu ifşa ediblər. Digər zərərçəkmişlərdən biri isə "Aztelekom" MMC-nin sabiq baş direktoru Məhəmməd Məmmədovun oğlu Babək Məmmədzaadədir.

Zeynal Usubov əvvəllər prokurorluq orqanlarında işləyib, Nərimanov rayon prokurorunun müavini olub. O, 2023-ci aprelində prokurorluq orqanlarından xaric edilib.

Xatırladaq ki, ötən ilin yayında Zeynal Usubovun Bakıda yerləşən "Hollivud" restoranında bıçaqlanması barədə məlumatlar yayılmışdı. Z.Usubov məsələ ilə bağlı verdiyi açıqlamada həmin xəbərlərin yalan olduğunu bildirmişdi.

Nizami Alişan AzTV-nin keçmiş sədri Arif Alişanovun qardaşı oğludur. Onun mərhum atası Akif Alişanov da yüksək vəzifələrdə çalışıb. Uzun illər Sumqayıt Mühafizə İdarəsinin rəisi işləyib. Sonuncu dəfə isə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin Mühafizə və təhlükəsizlik şöbəsinin rəisi olub. Nizaminin qayınatası isə hazırda Amerikada yaşayan müğənni Elariz Məmmədovağlıdır. O, 2014-cü ildə müğənninin qızı Günelə evlənib.

Məhkəmə prosesi mayın 29-da davam etdiriləcək.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

"Oğlumun qatilini görəndən yata bilmirəm" - 15 yaşlı gəncin anası fəryad edir

Nabranda atasını qorumaq istəyərkən qətlə yetirilən 15 yaşlı Cavidanın anası narazıdır. Zərərçəkmiş kimi tanınan ana qatilin yüngül cəza ala biləcəyindən qorxur.

Musavat.com xəbər verir ki, qeyd edilən cinayət hadisəsi ötən ilin avqustunda baş verib.

1990-cı il təvəllüdlü Şəhram Manafzadə Tel kəndi ərazisində Cavidanı qətlə yetirib, atası Nurlan Məmmədrehimova isə bıçaqla xəsarət yetirib.

Mərhumun anası Günel Məmmədrehimova Musavat.com-a bildirib ki, oğlunun qatilin ailəsi rüşvət qarşılığında cəzanı azaldacaqlarını deyib. Əvvəlcə zərərçəkmiş şəxsin ailəsinə barışiq və pul da təklif olunub.

Günel Məmmədrehimova üzvləşdikləri haqsızlıq qarşısında intihar həddinə çatdığını deyib: "Şəhram bizim xoşbəxt ailəmizi viran qoydu. 15 yaşlı oğlumu 12 yaşlı qardaşı Heydərin gözü qarşısında amansızlıqla, vəhşicəsinə öldürdü. Heydəri və hadisə yerində olan digər şəxsləri də öldürməyə cəhd etdi. Yoldaşıma böyrək nəhiyəsindən bıçaqla xəsarət yetirdi.

Bu hadisələrin şahidi olan oğlum Heydəri hər gecə sayıqlayır, yuxuda qışqırır, kiməsə yalvarır ki, qardaşımı öldürmə. Şəhərlərdə key kimi sakit, səsiz oturur. Öz-özünə danışır, depressiyadan çıxma bilmir. Ailəmiz hər gün matəm içindədir. Mən artıq bu matəmi yaşa-

ya bilmirəm. Həyatda məni heç nə saxlamır. Uşağımın biri öldürüldü, digəri dəli olub. 7 yaşlı qızım öldürülən qardaşını axtırır, ağlayır".

Mərhumun anasının iddiasına görə, Ş.Manafzadənin məqsədi orada olanların hamısını öldürmək olub: "Birinci məhkəmədə Şəhramı görəndən özümə gələ bilmirəm. Böyük stress yaşadım. Qatilin baxışlarını görüb yata bilmirəm. Onda heç bir peşmanlıq hissi yoxdur. Heç bir səbəb olmadan körpə balamın qatili oldu.

Şəhram oğlumu vurandan sonra deyib ki, hamınızı öldürəcəm. 12 yaşlı Heydəri də öldürmək üçün onun üzərinə hücum edib. Heydəri qaçaraq meşədə gizlənə bilib. Şəhram hadisə yerində olan qonşumuz Elvini öldürmək üçün arxasınca qaçıb. Onlar məşinin ətrafında fırlanıblar. Şəhram onu tuta bilməyib. Hadisə yerində qaynım Gərəyxan da olub. Şəhram ona bıçaqla zərbə vurmaq istəyəndə bıçaq məşinə batıb. Bundan sonra hadisə yerində səs-küy çoxaldığından Şəhram oradan qaçıb".

Günel Məmmədrehimova bildirib ki, təqsirləndirilən şəxsin qohumları dəfələrlə barışiq üçün onlara müraciət edərək müxtəlif məbləğlərdə pul təklif ediblər: "Biz imtina etdik. Dedilər ki, siz almasanız, həmin pulla Şəhramın işini yüngülləşdirərik. Amma bizim çoxsaylı şikayətlərimiz nəticəsində buna nail ola bilmədiklər".

Mərhumun anası bildirib

ki, hadisə ilə bağlı əri, qayını və qonşuları da cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilər: "Ərimgilin əməlinə xuliqanlıq cinayətinin olduğunu dedilər. Ərim Nurlan, qaynım Gərəyxan və qonşum Elvin dənizdə gəmiçilikdə işləyirdilər. Onlar barəsində axtarış verib ölkədən çıxışları məhdudlaşdırıldı. "Stop"-a görə cəza müddətindən olmuşuq. Müstəntiq deyir ki, Şəhramla barışmasaq, onları tutacaqlar. Şəhram qayınatası Azad Cəfərovun puluna güvənir. Ərim, qaynım nə edib ki? Onları görüşə çağırın, onlara bıçaqla hücum edən Şəhramdır. Bunu görəndə bu qədər şahid var, sübutlar var".

Günel Məmmədrehimova daxili işlər nazirinin qəbulunda olduğunu, problemlərini çatdırıldığını qeyd edib. Əlavə edib ki, üzvləşdikləri haqsızlıqla bağlı ölkə rəhbərliyinə də müraciət ediblər.

Təqsirləndirilən Şəhramla bıçaqlanan Nurlan əvvəllər dost olub. Şəhram illər əvvəl həbs edilən zaman Nurlandan

onu həbsdən çıxarmasını, pul vermesini istəyib. Lakin Nurlan Şəhramın istədiyi məbləği vermədiyi üçün münasibətləri pozulub. Şəhram həbsdən çıxdıqdan sonra bu məsələyə görə Nurlanla bir neçə dəfə mübahisə edib. Hadisə günü Şəhram Nurlanın mobil nömrəsinə bir neçə dəfə zəng edib. Həmin gün Nurlan iki oğlu, qardaşı və qonşusu ilə birlikdə dostunun doğum günü məclisində olub. Sərxoş olan Nurlanın telefonuna oğlu Cavidan cavab verib. Şəhram onu təhqir etməyə başlayıb. Cavidan telefonu atasına verib. Şəhram onu da təhqir edərək Nabrana çağırıb. Nurlan hadisə yerinə oğlanları, qardaşı və qonşusu ilə birlikdə gəlib. Görüş zamanı Nurlan və Şəhram arasında mübahisə böyüyüb. Şəhram bıçaqla Nurlana zərbə endirib. Cavidan atasını qorumaq üçün irəli atılan zaman Şəhram onun ürək nahiyyəsindən zərbə vurub.

□ **İlkin MURADOV,**
Musavat.com

ABŞ-Gürcüstan münasibətlərində qərribə bir "taym-aut" yaranıb. 2004-2008-ci illərdə NATO-ya üzv olmaq istəyən, bu istiqamətdə Ağ Ev başda olmaqla, Qərbdən dəstək alan rəsmi Tiflis sonrakı dövrlərdə Rusiyanın işğalçı hücumunun qarşılığında faktiki olaraq çarəsiz duruma düşdü. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, gürcülərin Qərb demokratiyasına ümid bəsləməkdə və Qərbə integrasiya istiqamətində söylərinə davam etdirdilər.

Ağ Evin Gürcüstandan niyə "üzü döndü"

Vaxtilə Tiflisi özünün Cənubi Qafqazdakı "qalası" hesab edən Qərb qonşu ölkəni unudub; **ekspert:** "Gürcüstan hazırda nə ABŞ üçün prioritetdir, nə də ABŞ Gürcüstan üçün "xilasedici" bir gücdür"

Gürcüstanı ziyarət edən Amerika vətəndaşlarına giriş üçün viza tələbinin ortadan qaldırılması da Gürcüstanla əlavə üstünlüklər yaradırdı. İşğal altındakı Abxaziya və Cənubi Osetiyanın azad edilməsi istiqamətində ABŞ-ın Rusiya qarşısında konkret tələbləri də unudulmayıb. Lakin sonrakı dövrlərdə, xüsusilə də Bayden administrasiyasının son illərində rəsmi Vaşinqtonun Gürcüstandan üzü döndü. Qərbin vədlərinin sadəcə boş olduğunu anlayan Gürcüstan rəhbərliyi xüsusilə də Ukraynanın yaşadığı dəhşətlər fonunda Rusiya ilə daha ehtiyatlı davranmağa başladı. Lakin bundan sonra ABŞ tərəfindən Gürcüstanla qarşı basqılar artdı, hətta ölkənin daxili işlərinə açıq müdaxilələrin şahidi olduq.

Maraqlısı budur ki, Donald Trampın hakimiyyətə gəlişindən sonrakı dövrdə də ABŞ-ın Türkiyəyə, Rusiyaya, hətta Ermənistanla münasibətin müəyyən dəyişikliklər baş versə də, Gürcüstan istisnadır. Belə demək mümkündürsə, D.Tramp da Tiflisə sarı baxmır. Zamanında Tiflisi özünü Cənubi Qafqazda "qalası" hesab edən Qərb nəinki bu ölkəyə diqqət göstərmir, hətta Gürcüstanın sanksiyalarla təhdid olunması və yaxud bu ölkəyə

qəyə qarşı sanksiyaların ilkin fazasının işə salınması da baş verdi. Ölkədə keçirilən prezident seçkisinin nəticələrinə şübhə etməkdən tutmuş, çevriliş, inqilab ssenarisinin işə salınması qədər bir sıra planlar qurulsa da, Gürcüstan hakimiyyəti planları pozdu. Beləcə, Gürcüstanı peşman etdilər. Gürcüstanın Qərb qrantlarına, USAİD-ə bağlı vətəndaş cəmiyyəti şəbəkəsinin hakimiyyətə dirənişi də nəticə vermədi. Maraqlıdır, bəs niyə Gürcüstan münasibət əvvəlki kimi, Bayden dövründəki kimi qaldı? Nə səbəbə Ağ Ev Gürcüstanın küreyinə qoyulan "mişar daşı"nı götürmək istəmir? Konkretləşdirsək, ABŞ Gürcüstandan nə istəyir?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş mütəxəssisi, politoloq Tural İsmayilov bildirdi ki, ABŞ üçün Gürcüstan, sadəcə, Qafqazda yerləşən bir ölkə deyil, eyni zamanda Rusiyanın "yumşaq qarın" adlandırdığı bölgədə strateji dayaq nöqtəsidir: "2008-ci il müharibəsindən sonra ABŞ Gürcüstanı NATO-ya yaxınlaşdırmaqla Rusiyanı balanslaşdırmaq istəyirdi, amma bu proses həm NATO daxilindəki çəkingənliklərə, həm də Gürcüstandakı siyasi xaosla görə dayanıb. Gürcüstan ABŞ

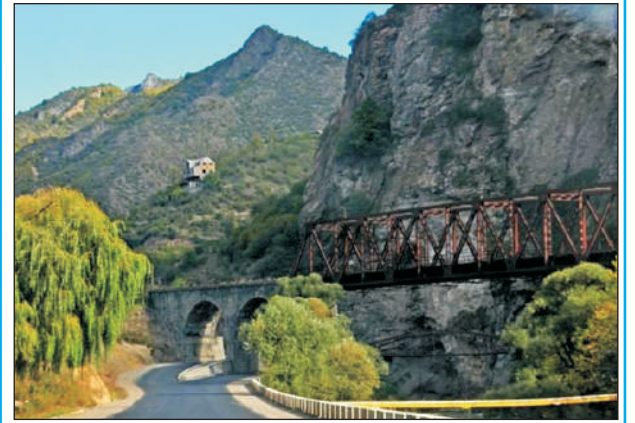
üçün bir test bölgəsidir - demokratiya ixracının və "postsovet məkanında rəngli inqilabların" nəticəsinin canlı laboratoriyasıdır. Trampın birinci dövründə Amerikanın xarici siyasəti daha çox transaksional, yə-

bitlik yaratmağı gözləyirdi. Rusiya isə Gürcüstanda həm sərt güc (Abxaziya və Cənubi Osetiya vasitəsilə), həm də yumşaq güc (media, din, rusdilli əhali) ilə mövcudluğunu qorumaq istəyir. ABŞ-ın Gürcüstanla

qarşı "etinasızlıqla diqqətli" münasibəti bu səbəbdendir. Yəni görünüşdə səssizdirlər, amma arxa fonda izləmə və təsir mexanizmləri hələ də iş başındadır. Vaşinqton Gürcüstanda rejim dəyişikliklərinə açıq şəkildə dəstək vermək istəmir, çünki bu, Rusiyanın əlinə yeni təbliğat silahı verir. Digər tərəfdən, ABŞ üçün Ermənistan bu gün manipulyativ ölkədir - Paşinyan rejimi Qərbə yaxınlaşmaq mövzusunda oyunlar oynayır və bu da İrəvanı Tiflisdən daha cazibədar edir. Gürcüstanın Ukraynaya açıq dəstək verməməsi, sanksiyalara qoşulmaması ABŞ-da "dostmu, yoxsa neytralmı?" sualını gündəmə gətirir. Tramp dövründə bu sual daha çox "neytraldır, öz işinə baxır" kimi cavablandırılır. Hazırda da ABŞ Gürcüstandan konkret nə istədiyini dəqiq bilmir - nə NATO-ya almağa risk edir, nə də tamamilə gözəndən çıxarır. Gürcüstanda anti-Qərb ritorikasının artması, "xarici agentlər" qanunu kimi dövlətçi addımlar ABŞ üçün xəbərdarlıq siqnallarına çevrilib. Buna rəğmən, ABŞ-ın reaksiyası yumşaq diplomatik bəyanatlardan o yana keçmir". **Ekspert qeyd etdi ki, Gürcüstan hazırda nə ABŞ üçün prioritetdir, nə də ABŞ Gürcüstan üçün "xilasedici" bir gücdür:** "ABŞ indi daha çox Azərbaycan, Ermənistan və Mərkəzi Asiyaya diqqət edir. Belə görünür ki, Ağ Ev Gürcüstanda status-kvonu qorumağa çalışacaq - nə çox yaxın, nə çox uzaq. ABŞ Gürcüstandan sabitlik, enerji təhlükəsizliyi və minimum anti-Qərb ritorikası gözləyir. Əvəzində isə ona real dəstək yox, sadəcə, strateji səbr təklif edir. Hazırda bu münasibət daha çox bir "dondurulmuş maraq" halındadır - yəni nə itirilir, nə də sərmayə qoyulur".

E.PASASOY,
"Yeni Müsavat"

Zəngəzur dəhlizi açılmadan sülh sazişi imzalana bilərmə? - rəy

İkinci Qarabağ müharibəsinin başa çatmasından 5 ilə yaxın vaxt keçsə də, Azərbaycanla Ermənistan arasında yekun sülh əldə olunmayıb. Bu il martın 13-də tərəflər 17 bəndlik sülh mətni üzərində razılaşmanın başa çatdığını bəyan ediblər. Rəsmi Bakı yekun sülh sazişi üçün Ermənistanın ilkin iki vacib şərti yerinə yetirməli olduğunu açıqlayıb. Azərbaycan Ermənistan Konstitusiyasında özünə qarşı olan ərazi iddialarının aradan qaldırılmasını və ATƏT-in Minsk Qrupundan imtina olunmasını tələb edir. Amma yekun sülh sazişinin regional kommunikasiyalar açılmadan imzalanmasının mümkün olmadığı iddia edilir.

Bu barədə "Teleqraf"a açıqlamasında politoloq **Ramiyə Məmmədova** Zəngəzur dəhlizinin açılıb-açılmamasının sülh müqaviləsi üçün maneə yaratmadığını bildirib.

Onun fikrincə, kommunikasiya xətlərinin açılması ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır: "Amma rəsmi Bakı bu mövzunun sülh müqaviləsindən çıxarıldığını, ayrıca müzakirə olunduğunu bəyan edib. Bu o demək deyil ki, Azərbaycan bu məsələni, ümumiyyətlə, gündəlikdən çıxarıb. Eyni zamanda Azərbaycanın özünün əsas hissəsi ilə Naxçıvana qısa zamanda birbaşa əlaqənin qurulması üçün Araz dəhlizi adlandırılan İran ərazisindən keçən kommunikasiya ilə bağlı razılıq əldə olunub. Artıq bu istiqamətdə işlər görülür".

Politoloq hesab edir ki, əslində Zəngəzur dəhlizinin açılması İrəvanın da marağında olmalıdır: "Sadəcə, erməni tərəfi sülh müqaviləsi ətrafında manipulyasiya etməklə məşğuldur. Ermənistan daxilində baş verənlər baş nazir Nikol Paşinyan üçün hazırda ciddi təhdidlər yaradır. Onun impiçmenti məsələsi gündəmə gətirilib. Amma bütün bunlara rəğmən regional kommunikasiyaların, o cümlədən Zəngəzur dəhlizinin açılmasına Çin də böyük maraq göstərir. Azərbaycan Prezidentinin Çinə səfərində də Orta dəhliz və "Bir kəmə, bir yol" konsepsiyası ətrafında aparılan danışıqlar bunu deməyə əsas verir. Eyni zamanda digər ölkələrin də burada maraqları böyükdür. Təbii ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması fonunda Azərbaycan və Türkiyənin regional və global miqyasda mühüm logistika mərkəzinə çevrilməsindən narahat olanlar da az deyil".

Siyasi şərhçi Asif Nərmanlı isə hesab edir ki, kommunikasiyalarla bağlı məsələnin sülh sazişindən çıxarılması onun gündəmdən kənar saxlanması demək deyil. O, kommunikasiya mövzusunun əsas müzakirə mövzularından bir kimi qaldığını deyir: "Əslində məsələnin sülh sazişindən çıxarılmasının səbəbləri var. Bu ziddiyyətli məsələ olduğuna görə tərəflərin qısa zamanda bu mövzuda razılaşması çətin idi. Bununla da sülh müzakirələri uzana bilərdi. Rəsmi Bakı sülh mətninin razılaşdırılmasına daha tez nail olmaq niyyətində idi. Çünki prosesin uzanması üçüncü tərəflərin prosesə müdaxiləsinə gətirib çıxardardı ki, bu da Azərbaycanın maraqlarına uyğun deyil. Bakı bölgədə ikitərəfli danışıqların tərəfdarıdır. Eyni zamanda kommunikasiya mövzusu region və ondan kənarda olan qüvvələrin əsas müdaxilə etdiyi məsələlərdən biridir. Rusiya, İran və Avropa İttifaqı, ABŞ məhz kommunikasiya məsələsinin üzərində dayanırdılar".

Asif Nərimanlının fikrincə, Zəngəzur dəhlizi açılmadan yekun sülh sazişinin imzalanması çətin görünür: "Sülh mətni üzərində əldə olunan razılaşmalar heç də yekun sülh demək deyil. Bu bir növ sülhlə bağlı tərəflərin mövqeyinin ifadəsi olacaqdır. Yəni hər iki tərəf sülhdə maraqlı olduğunu ifadə edəcək. Ermənistanın isə güzəştli Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı ola bilər. Azərbaycan 2020-ci ildən başlayaraq Ermənistan tərəfindən heç bir güzəşt olmadan torpaqlarını müharibə yolu ilə azad edib. Bu baxımdan Azərbaycan Ermənistandan heç nə almadan sülh sazişini hansı şərtlərə imzalaya bilər mövzusu açıq qalır. Bu baxımdan yekun sülh sazişi üçün regional kommunikasiya xətlərinin açılması başlıca amillərdən biridir".

Ötən həftəsonu ABŞ-ın vasitəçiliyi ilə Pakistan-Hindistan hərbi qarşıdurmasında atəşkəs elan edildi. Lakin gələn xəbərlər tərəflər arasında sülhün kövrək olduğunu söyləməyə əsas verir. Məsələn, Hindistan Hərbi Hava Qüvvələrinin komandanlığı bəyan edib ki, ölkədə davam edən "Sındur" adlı hərbi əməliyyat atəşkəsə baxmayaraq tam gücü ilə davam etdirilir. Komandanlıq ictimaiyyəti spekulasiyalardan və təsdiqlənməmiş məlumatların yayılmasından çəkinməyə çağırıb.

"Əməliyyatlar hələ davam etdiyi üçün bütün təfərrüatlar haqqında ətraflı brifinq müvafiq vaxtda təqdim olunacaq", - deyərək bəyanatda bildirilir. Hindistan Silahlı Qüvvələri bir neçə Pakistan təyyarəsini vuraraq, onların ölkənin hava məkanına daxil olmasına mane olub.

Axar.az xəbər verir ki, bu barədə Hindistan aviamarşalı Avadeş Kumar Bharti deyib. "Onların təyyarələrinə sərhədimizdən keçməyə icazə verilməyib. Biz onların bir neçə təyyarəsini vurduq", - o bildirib. Hindistan Pakistanla yalnız hərbi səviyyədə danışıqlar aparacaq, siyasi təmaslar olmayacaq. Bu barədə "Hindustan Times" qəzeti mənbələrə istinadən məlumat yayıb.

Bundan əlavə, rəsmi Yeni Dehli hesab edir ki, Kəşmir məsələsində Pakistanın "qanunsuz olaraq işğal etdiyi" ərazilərin Hindistana qaytarılmasından başqa İslamabadla müzakirə ediləcək heç nə yoxdur və bu mövzuda müzakirələr bir-birə aparılmalıdır.

Bir başqa məlumatda isə qeyd olunur ki, Hindistan və Pakistanın hərbi rəsmiləri iki ölkə arasında təxminən son 30 ilin ən ağır döyüşlərindən sonra növbəti addımları müzakirə edəcəklər.

Bütün bunlar nə demək? Belə çıxır ki, genişmiqyaslı müharibə ehtimalı qalır? ABŞ-ın vasitəçiliyi hər iki tərəf üçün keçərlə olacaqmı? Trampın "siftəsi" korlanmayacaq ki? Yeri gəlmişkən, Hindistan Türkiyəni İslamabadla müasir PUA-lar və digər silahlarla hərbi kömək göstərməkdə ittiham edib. An-

kara qardaşına silah satmama lıdır mı? ABŞ dövlət katibi Marko Rubio gərginliyin azaldılması ilə bağlı "top artıq Hindistanın tərəfindədir" mesajını verərək söyləyib.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, Pakistan-Hindistan gərginliyinin yenidən baş qaldırması bir sıra amillərə dayanır: "Azərbaycanın 2020-ci ilin payızında 6 həftəlik uğurlu əməliyyatı və tam qələbəsi bütün dünyadakı donmuş münaqişə laylarını yerindən oynatdı. Bu barədə ölkə başçısı İlham Əliyev də bir il öncə jurnalistlərə müsahibəsində bildirmişdi. Pakistan-Hindistan gərginliyinin altmış ildən sonra pik həddə çatması da məhz bu kimi amillərə dayanır. Pakistan kimi nüvə dövləti də Cammu və Kəşmir problemini həll etmək istəyir. İndiki məqamda ərazisi işğal olunan ölkə Pakistan olsa da, İslamabad təmkinli davranır və sülhün əldə olunmasında əsas tərəfdir".

Onun fikrincə, hətta Pakistan tərəfi döyüşlərin indiki məqamını zəfər adlandırır: "Çünki lokal döyüşlərin üstün tərəfi Pakistan oldu. Daha dəqiq desək, Pakistan gələcək müharibə üçün yeni platsdarm hazırladı. Bu, bir növ bizim 2016-cı ildəki aprel döyüşlərini xatırladı. Pakistan qısa müddətdə strateji nöqtələrdə möhkəmləndi və Kəşmirdə xeyli ərazini vizual nəzarətə götürdü. Hindistan həmin əraziləri geri qaytarmaq üçün canfəşanlıq göstərir. ABŞ isə həmin regionda sülh istəyir. Çünki nüvə silahına malik ölkələr ara-

Trampın uğurlu "siftəsi" - Dehli onu korlamasa...

ABŞ "top Hindistandadır" mesajı verdi; analitiklər regionda daha irimiqyaslı eskalasiya gözləyir

sında riskləri idarə etmək olduqca çətinidir. Üstəlik, münaqişə üçüncü dünya savaşının başlanmasına da yol açar bilər. Ona görə də Tramp administrasiyası vasitəçi olmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxır. Düşünürəm ki, artıq ox yaydan çıxıb. Kövrək sülhlə tərəflər heç nəyə nail ola bilməyəcək".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov qeyd edib ki, Kəşmir problemi çağdaş dünyamızın ən uzun-

mürlü və təhlükəli problemlərdən biridir: "1947-ci ildən Kəşmir məsələsi Pakistanla Hindistanı zaman-zaman üz-üzə gətirib və 3 irimiqyaslı müharibəyə və silahlı toqquşmaya səbəb olub. Hindistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi və davakar tərz bu problemi daim gərgin vəziyyətdə saxlayır, böyük risklər yaradır. Qorxuludur ki, Kəşmir konfliktinin ədalətli həlli uzandıqca nüvə dövlətləri olan Pakistan və Hindistanın

bir-birlərinə qarşı düşmənçiliyi də dərinləşir və barışmaz situasiya yaranır. Hər an nüvə silahından istifadəni istisnasız edir. Eyni zamanda digər nüvə dövlətlərini də həmin konfliktə cəlb edir".

Ə.Orucova görə, əslində Kəşmirə bağlı silahlı toqquşmaların hamısının günahkarı Hindistan olub: "Zorla həmin ərazini əlində saxlamağa çalışır və əhalisinin 80 faizi müsəlman olan həmin bölgədə assimilya-

siya və deportasiya siyasəti aparır. Müsəlmanların dini ibadət yerlərini dağıdır, onların mülklərini, torpaqlarını əllərindən alır, millətçi hindlilərin zorakılıqlarına rəvac verir. Siz təsəvvür edin ki, Yeni Dehli hökuməti Kəşmirdə 300 mindən çox hərbi qüvvə saxlayır, üstəlik də polis və silahlandırılmış digər qruplar xalqı əzməkdədir. İqtisadi və sosial cəhətdən həmin bölgə ən acınacaqlı durumdadır. Kəşmir və Cammu ştatının ləğv edilməsindən sonra vəziyyət daha da kritikləşib. Son baş verən qarşıdurmanın da tətikləyicisi məhz Hindistan oldu. Həyata keçirilən terror aktını araşdırmadan, istintaqını aparmadan birbaşa İslamabadı suçlaması millətçi Modi hökumətinin davakar və təcavüzkar mövqeyini bir daha ortaya qoydu. ABŞ Prezidenti Trampın təşəbbüsü ilə Pakistan və Hindistan arasında atəşkəs razılığı əldə olunsada, bu, kövrəkdir və hər an yenidən genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlar başlaya bilər. Yeni Trampın sülh təşəbbüsünün davamlı və müsbət nəticə verməsi Hindistanın davranışlarından asılı olacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Yeni Roma Papası süni intellektə savaş açdı Vatikanda Tramp siyasətinin izlərinin təbliğini görə bilərik - şərh

Mayın 8-də yeni Roma Papası seçilib. Bu şəxs ABŞ-dan olan Robert Francis Prevostdur. O, mayın 18-də fəaliyyətə başlayacaq. Roma Papası XIV Leo kardinallara ilk müraciətində deyib ki, süni intellekt bəşəriyyətin qarşısında duran əsas problemlərdən biridir. O bildirib ki, süni intellekt insan ləyaqətinin, ədalətin qorunması üçün maneə yaradır. XIV Leo Papa Fransiskın baxışını və islamatlarını davam etdirəcəyini açıqlayıb: "Fransisk mənə qiymətli miras qoyub". XIV Leo Ukraynada davamlı və həqiqi sülhə çağırış edib. Papa ilk bazar günü xütbəsində deyib.

"Qəlbində sevimli Ukrayna xalqının əzabını daşıyıram. Həqiqi, ədalətli və davamlı sülhə mümkün qədər tez nail olmaq üçün mümkün olan hər şey edilsin. Qoy bütün əsirlər azad olsun, övladları ailələrinə qayıtsın", - Papa bildirib. O, həmçinin Hindistanla Pakistan arasında baş verən münaqişələrin həllinə də çağırış edib.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadənin fikrincə, Robert Francis Prevost ilk amerikalı Roma Papası olaraq tarixə düşdü: "Bu, ABŞ-ın dünya üzərində təsir gücünü artırmağa çalışdığı bir dövrdə həm də global dini-konfessional təsir imkanlarını ələ keçirməsi olaraq dəyərləndirilə bilər. Əvvəlki Papa Fransis bir sıra məsələlərdə, xüsusilə miqrasiya və iqlim dəyişikliyi ilə

bağlı Trampın siyasətini sərt tənqid etmiş, Trampın Paris İqlim Sazişindən çıxmasına qarşı mövqə sərgiləmiş və onun dövründə millətçi siyasətin yüksəlişini təhlükə olaraq qiymətləndirmişdi".

Onun sözlərinə görə, yeni Papanın ilk çıxışında yeni dövr Tramp siyasət trayektoriyasının izlərinin təbliğini görə bilərik: "Bunlarla yanaşı onun süni intellekt və gender məsələlərinə baxışları diqqətə layıqdır. Belə ki, əvvəlki papa Fransis LGBT mövzusunda həssas idi, o, "əgər bir insan geydirsə, o, Allahı axtarırsa və xoş niyyəti varsa, mən kiməm ki onu mühakimə edəm?" (2013) nitqi ilə yadda qalmışdı. Onun dövründə bir sıra kilsələr LGBT hərəkatının aktiv dəstəklərinə çevrilmişdi. Lakin yeni Papa XIV Leo eks, konservativ görüşlərə sahibdir.

O, daha öncə Peruda fəaliyyət göstərərək LGBT mövzusunun məktəb-təhsil kurikulumuna salınmasına qarşı çıxmışdı. Trampın da hakimiyyətə gələndən dərhal sonra LGBT fəaliyyətini zəiflətərək siyasət qərarları aldığını xatırlatmaq olar. Süni intellekt məsələsinə gəlincə, bu, yeni Papanın seçiminin əsas məğzini özündə ifadə edir. Papa XIV Leo adını I sənaye inqilabı

(1878-1903-cü illərdə) Vatikanə rəhbərlik edən XIII Leonun şəərəfinə qəbul etdiyini bəyan edib.

Belə ki, o dövrdə sənaye inqilabı bir çox insanları işsiz qoyurdu və Papa işçi haqlarının müdafiəçisi qismində ictimai mövqə sərgiləyirdi. Yeni Roma Papası XIV Leonun ad seçimi ondan xəbər verir ki, qarşıdakı illər növbəti sənaye inqilabının ən pik həddə çatacağı bir dövr olacaq və bu

dövrə kibertəhlükələrlə müşayiət olunan insan haqları, süni intellektin inkişafının etik prinsipləri məsələləri global gündəmdə üstün yer alacaq".

"Düzdür ki, Tramp "America First" ritorikası ilə ABŞ-ı süni intellekt sahəsində də birinci etməyi məqsəd qoyub, lakin bununla yanaşı, həm də qarşıdakı dövrdə süni intellektin dünyaya yayılmasının qarşısını almaq, xüsusilə ABŞ-a qarşı

olan dövlətlərə süni intellekt texnologiyasının transferini azaltmaqla bağlı bir sıra qərarların qəbul olunacağı gözlənilir. Belə ki, Tramp administrasiyası Bayden dövründə qəbul olunan "AI yayılması qaydası"nı dəyişdirmək (sərtləşdirmək) istədiyini bəyan edib. Yeni Roma Papası Tramp siyasətinin dəstəkçisi olaraq həm də bu istiqamətdə siyasətin mənəvi prinsiplərini, arxa fonunu formalaşdırmağa çalışacaq", - deyərək təhlilçi bildirib.

İlahiyyatçı Tural İrfan bildirib ki, amerikalı yeni Roma Papasının ilk çağırışları əsasən digər papaların ənənəvi çıxışlarından fərqlənir: "Lakin təkəcə çağırış kifayət etmir, əməli şəkildə real olaraq fəaliyyət də tələb olunur. Roma Papası dini lider olmaqla yanaşı, həm də dövlət başçısı hesab olunur. Ukrayna -Rusiya, İsrail-Fələstin problemlərinin həlli üçün dini lider olaraq xeyir-dua verməklə yanaşı, dövlət başçısı olaraq da siyasəti təsir göstərə, rol oynaya bilər. Lakin müxtəlif vaxtlarda bəzi Roma papalarının xristian təəssübkeşliyi etdiyinə də şahidi olmuşuq. Keçmiş Qarabağ münaqişəsi dövründə bəzi hallarda bu özünü göstərirdi".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

İranın səhiyyə nazirinin müavini Əlirza Rəisi ölkədə yeni koronavirus infeksiyası dalğası barədə xəbərdarlıq edib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə "Azad İran" Telegram kanalı məlumat yayıb. Nazir müavini insanları maskalardan istifadə etməyə çağırıb. O, həmçinin ictimaiyyətin məlumatlandırılmasında medianı və məscidləri daha fəal rol oynamağa və ictimaiyyəti bu məsələyə ciddi yanaşmağa səsleyib.

Bu nə virusdur? Azərbaycana da adlaya bilərmi?

Bu arada, Ermənistanda kəskin respirator virus infeksiyalarına (ARVI) yoluxma hallarında artım qeydə alınıb. Bu ölkədə həmçinin A tipli grip - H3N2 ("Honkonq qripi"), B tipli grip və COVID-19 halları da qeydə alınıb. Ermənistan KİV-i xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Ölkədə kəskin respirator virus infeksiyaları arasında RS virusu (respirator sinsitial infeksiya), rinovirus və koronavirus (SARS-COV-2) geniş yayılıb. Qeyd edilib ki, koronavirusla bağlı vəziyyət stabilləşib. Oktyabrın 20-dən dekabrın 4-dək COVID-19-a 165 yoluxma halı qeydə alınıb.

Digər bir xəbərdə isə bildirilir ki, Qrenlandiyanın buzlaqlarında təxminən 50 min il yaşı olan canlı viruslardan biri oyanmaq üzrədir. Viruslar dərin qatlarda deyil, buzlaqların səthində, mikroyosunlarla qarışıqlı əlaqədə olduğu yerdə aşkar edilib. Bu yosunlar buzun əriməsinə səbəb olaraq, mikroblar üçün qida mühiti yaradır və buz örtüyünün dağılmasını sürətləndirir. Mütəxəssislərin xüsusi diqqətini Pandoravirus cəlb edib ki, bu da əridikdən sonra amöblərə yoluxa bilər. Onun ölçüsü bir mikrometrə

çatır və genomu təxminən 2,5 milyon nukleotiddən ibarətdir ki, bu da onu Yerdə məlum olan ən böyük viruslardan birinə çevirir.

Qeyd edək ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesus yeni pandemiya xəbərdarlığı etmişdi. O, növbəti pandemiyanın özünü çox gözəltməyəcəyini demişdi: "Gec-tez yeni pandemiya baş verəcək və bu nəzəri risk deyil, epidemioloji əminlikdir".

Onun sözlərinə görə, yeni bir pandemiya 20 il sonra və ya sabah da ola bilər: "Amma bu baş verəcək və hər halda, hazır olmalıyıq. Rəsmi olaraq 7 milyon insan COVID-19-dan öldü, lakin biz həqiqi rəqəmin 20 milyon olduğunu təxmin edirik. İnsan itkisinə əlavə olaraq, pandemiya 10 trilyon dollardan çox global iqtisadi məhsulu məhv etdi".

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov "Yeni Musavat"a mövzu ilə bağlı fikrini bölüşüb: "Son vaxtlar müxtəlif ölkələrdə yeni viruslarla bağlı informasiyalar yayılır. Bu virusların böyük əksəriyyəti koronavirus ailəsinə aiddir və ştamların kökü kəsilməyib. Viruslar davam edir, mutasiyaya uğrayır və elverişli şərait yarandıqda daha çox insanı yoluxdurur. Əgər xatırlasaq, bu il ərzində müxtəlif en-

Maska rejimi qayıda bilər - qonşuluqda yeni təhlükə

İran yeni koronavirus dalğası barədə xəbərdarlıq edib, Azərbaycana yayılma riski varmı? - həkimdən xəbərdarlıq

demək sahələrə virusa yoluxmaların artması barədə bir neçə dəfə siqnallar verilib".

Həkimin fikrincə, artıq həm insanların, həm də hökumətlərin, tibb sahəsinin bu cür təhlükələrə qarşı həssaslığı artıb: "Xüsusilə pandemiya dövründə yaşanan acı təcrübə cəmiyyətdə

proseslərə qarşı cəmiyyətin yanaşması daha ehtiyatlı olmalıdır. Bu o demək deyil ki, səhlənkar yanaşmalıyıq. Cəmiyyətin və fərdlərin bu məsələlərə hazırlığı olduqca vacibdir. Artıq insanlar virusların yoluxma yolları və qorunma tədbirləri ilə bağlı daha məlumatlıdır. Tibbi kontingent və dövlət strukturları da bu istiqamətdə daha çevik davranmağa qadirdir. Bu gün bir çox insan maskadan istifadə, sosial məsafənin qorunması, şəxsi gigiyena tədbirlərinə əməl etməyin vacibliyini bilir".

Zülfüqar Yusifov həmçinin vurğulayır ki, insan orqanizmini mümkün qədər güclü saxlamaq üçün sağlam həyat tərzini qorumaq vacibdir. İdman hərəkətləri, sağlam və balanslı qidalanma, düzgün yuxu rejimi - bütün bunlar immun sistemin gücləndirilməsi üçün əsas şərtlərdəndir. Xüsusilə fəsil dəyişmələri zamanı, orqanizmdə adaptasiya və readap-

tasiya prosesləri baş verdiyindən, bu dəstəklərə daha çox ehtiyac duyulur.

Zülfüqar Yusifovun fikrincə, hər bir fərd yoluxmamalı üçün əlindən gələni etməlidir. Eyni zamanda tibb orqanlarının verdiyi təlimatlar, göstərişlər və həyata keçirdikləri tədbirlər kompleks şəkildə düşünülsə, yoluxmaların qarşısını almaq mümkündür: "Bu gün dünya olduqca dinamik bir mühitdə yaşayır. Ölkələrarası inteqrasiya, gediş-gəliş və beynəlxalq uçuşların intensivliyi nəticəsində istənilən bir regionda yaranan infeksiya ocağı qısa zamanda digər ölkələrə də yayıla bilər. Bu səbəbdən də, dünya ölkələri arasında global əməkdaşlıq və birgə təşkilatların rolu daha da aktuallaşır. Belə qurumlar bu tip problemlərin qarşısının alınmasında mühüm rol oynamalıdır".

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Musavat"**

Azərbaycan uşaq ölümünə görə ön sırada - şok səbəblər

Quru rəqəmin arxasındakı qorxunc gerçək üzə çıxdı; pediatr əsas problemləri sadaladı

Dünya Bankı və "Statista"-nın (bazar və istehlak məlumatları üzrə ixtisaslaşan alman şirkəti) məlumatlarına əsasən, Azərbaycan öz qonşuları arasında və Avropa ölkələri ilə müqayisədə ən yüksək uşaq ölümü göstəricisinə malikdir. Bildirilir ki, 2022-ci ildə Azərbaycanda perinatal ölüm göstəricisi hər 1000 doğulan uşağa nəzərən 16,2-yə çatıb.

Database.earth-in hesablamaları bu nisbətin 2023-cü ildə 14,9-a, 2024-cü ildə isə 14,2-yə qədər azaldığını göstərir. "Bununla belə, bu rəqəmlər qonşu ölkələr və Avropa ilə müqayisədə yenə xeyli yüksək olaraq qalır", - hesabatda vurğulanır.

2022-ci ildə qonşu ölkələrdə aşağıdakı göstəricilər qeydə alınıb: Ermənistan: 1000-ə 10,8, Gürcüstan: 1000-ə 8,3, İran: 12,0, Rusiya: 1000-ə 4,6, Türkiyə: 1000-ə 9,1. 2019-cu ildə Al üzrə orta göstərici hər 1000 nəfərə 3,4 təşkil edib (Eurostat). Al-də ən yüksək göstəricilər: Malta (6,7), Rumıniya (5,8), Bolqarıstan (5,6). Ən aşağı göstəricilər Estoniya (1,6), Sloveniya, Finlandiya və İsveçdədir (hər biri 2,1).

Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı sonuncu məlumatda görə, il ərzində Azərbaycanda 5 yaşadək ölənlər uşaqların sayı 2 395 nəfər olub. Ölənlər uşaqların 1 329-u oğlan, 1 066-sı isə qız olub. Qeyd edək ki, hər 1 000 diri doğulan uşağa düşən ölüm göstəricisi 21,3 olub. Bu göstərici oğlanlarda 22,2, qızlarda isə 20,2 təşkil edib. Müqayisə üçün bildirək ki, 2023-cü ildə (sonun-

cu məlumat) 5 yaşadək ölənlər uşaqlarla bağlı göstərici son 20 ildə qeydə alınan ən yüksək göstərici olub.

Məlumat üçün onu da bildirək ki, dünyada uşaq ölümlərinin qiymətləndirilməsi üzrə BMT-nin Qurumlararası Qrupu (UNICEF, ÜST, Dünya Bankı, Əhali Fondu və s.) tərəfindən açıqlanan statistikaya əsasən, Azərbaycanda bu göstərici hər 1 000 diri doğulan uşağa görə 19 olub. Bu göstəriciyə əsasən, Azərbaycan Avropa və qonşu ölkələr arasında birinci yerdə qərarlaşıb. Avropada 5 yaşadək uşaq ölümü göstəricisi (hər 1000 diri doğulan uşağa): Azərbaycan - 19; Moldova - 15; Türkiyə - 13; Ermənistan - 10; Gürcüstan - 9; Albaniya - 9; Ukrayna - 8; Rumıniya - 7; Bolqarıstan - 6; Bosniya və Herseqovina - 6; Slovakiya - 6; Rusiya - 5; Xorvatiya - 5; Serbiya - 5; Böyük Britaniya - 5; Polşa - 4; Belçika - 4; Macarıstan - 4; Yunanıstan - 4; İsveç - 4; Fransa - 4; İrlandiya - 4; Almaniya - 4; Niderland - 4; Çexiya - 3; Şimali Makedoniya - 3; İtaliya - 3; Monteneqro - 3; İsveç - 3; Litva - 3; Latviya - 3; İspaniya - 3; Portuqaliya - 3; Avstriya - 3; Danimarka - 3; Kipr - 3; İslandiya - 3; Lüksemburq - 2; Belarus -

2; Sloveniya - 2; Estoniya - 2; Norveç - 2; Finlandiya - 2.

Bu rəqəmlər reallığı nə dərəcədə əks etdirir? Burada bir yanlış hesablama yoxdur ki? Doğrudanmı Azərbaycanda uşaq ölümü ən yüksək səviyyədədir? Elə isə səbəb(lər) nədir?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, uşaq ölümü (xüsusən perinatal ölüm - yəni doğuşdan əvvəl və doğuşdan sonrakı ilk 7 gün ərzində baş verən ölümlər) ölkənin səhiyyə sisteminin, sosial rifahının və ictimai sağlamlıq şəraitinin əsas göstəricilərindən biri sayılır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı və UNICEF-in uşaq ölümlərinin (xüsusilə 5 yaşadək uşaqlar arasında) və perinatal ölümlərin əsas səbəblərini həm bioloji, həm də sosial-ictimai amillərlə

bağlı olduğunu bildirir. Yenidən doğulmuş dövründə (ilk 28 gün ərzində) əsas səbəblər vaxtından əvvəl doğuşdur (erəkən doğum). Körpənin orqanları tam inkişaf etmədiyi üçün həyatı funksiyalar (xüsusilə tənəffüs və sinir sistemi) zəif olur. Eləcə də doğuş zamanı ağırlaşmalar. Məsələn, doğuş zamanı oksigen çatışmazlığı (asfiksiya), çətin və ya travmatik doğuşlar ola bilər. Digər səbəb doğuşdan sonra infeksiyalardır. Neonatal sepsis, pnevmoniya, meningit kimi xəstəliklər vaxtından əvvəl başlandıqda ölümə səbəb ola bilər. Anadangəlmə qüsurlar isə ürək, beyin, sinir sistemi və digər orqanlarla bağlı ciddi qüsurlardır.

Doğuş zamanı və ya əvvəl ananın sağlamlıq vəziyyəti də mühüm rol oynayır. Məsələn, şəkərli diabet, yüksək təzyiq, infeksiyalar (Zika, sifilis, QIÇS, COVID-19 və s.) 1 aydan - 5 yaşa qədər olan uşaqlarda ölüm səbəbləri isə bunlardır. Pnevmoniya-dünyada 5 yaşa qədər uşaq ölümlərinin əsas səbəblərindən biridir. İshal xəstəlikləri əsasən də doğuş zamanı ağırlaşmalardır. Sadəcə, bizdə qohum evliliklərinə çox üstünlük verilir. Bu bir çox xəstəliklərə gətirib çıxara bilər ki, bu da ölümə nəticələnə bilər. Qohum evliliklərin qarşısının alınması məqsədilə Milli Məclisdə artıq qanun qəbul olunub. Fikrimcə, bizdə başqa amillər yoxdur. Ola bilər ki, açıqlanan rəqəmlər həqiqəti əks etdirməsin. Amma ümumi olaraq ekoloji şəraiti, qidalanmanı, xəstəlikləri, mühəribələri, çirkənləməni, getdikcə zəifləyən immuniteti nəzərə alsaq, neinki bizdə, bütün ölkələrdə perinatal ölüm arta bilər. Ölkəmizdə başqa bir xüsusi səbəb görmürəm".

Qeyd edək ki, mövzu ilə bağlı səhiyyə qurumlarına da müraciət etmişik, cavablandırıldığı təqdirdə işıqlandıracağıq.

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Musavat"**

Erənistan beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin yaradılması prosesinə qoşulur. Belə ki, qonşu ölkə hökuməti mayın 8-də keçirilən iclasda Ermənistanın "İran, Oman Sultanlığı, Qətər, Türkmənistan və Özbəkistan arasında beynəlxalq nəqliyyat və tranzit dəhlizinin yaradılması haqqında" sənədi (bundan sonra Aşqabad sənədi) qoşulmasını təsdiqləyib.

Əsasnamədə bildirilir ki, Aşqabad sazişinə qoşulma iştirakçı dövlətlərin ərazilərindən yüklərin və sərnişinlərin daşınması və tranziti üçün etibarlı şəraitin yaradılmasına, multimodal daşımaların asanlaşdırılmasına, daşıma xərclərinin optimallaşdırılmasına, respublikanın tranzit rolunun artırılmasına, daşımaların təhlükəsizliyinin yaxşılaşdırılmasına və iştirakçı dövlətlərin daşıma təşkilatları üçün bərabər şəraitin yaradılmasına töhfə verəcək.

Aşqabad sazişinə qoşulma nəqliyyat dəhlizi vasitəsilə beynəlxalq bazarlara çıxışı, beynəlxalq daşımalar üçün tələb olunan tranzit sənədlərinin uyğunlaşdırılmasını, gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsini təmin edəcək. Saziş onun iştirakçısı olan ölkələr arasında müxtəlif nəqliyyat növləri ilə logistik daşımaların həyata keçirilməsi prosesini tənzimləyəcək. O, "Dünyanın kəsişməsi" layihəsinin əsas prinsiplərinə uyğundur və regionda nəqliyyat əlaqələrinin və iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşməsinə töhfə verəcək.

Qeyd edək ki, Aşqabad sazişi 2011-ci ildə Özbəkistan, Türkmənistan, İran, Oman və Qətər arasında imzalanıb. 2013-cü ildə Qətər sazişdən çıxıb, eyni ildə Qazaxıstan ona qoşulmaq üçün müraciət edib, 2015-ci ildə müraciət bütün üzv dövlətlər tərəfindən dəstəklənib. Saziş özü 2016-cı il aprelin 23-də qüvvəyə minib. Ondan əvvəl 2014-cü ilin avqustunda Omanın paytaxtı Maskatda Özbəkistan, Türkmənistan, İran və Omanın xarici işlər nazirləri tərəfindən Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

2016-cı ildə sazişə Pakistan, 2018-ci ildə Hindistan qoşulub. Qazaxıstan hökuməti də 2018-ci ildə sazişə qoşulmaq haqqında razılaşmanı təsdiqləyib.

Türkmənistan Aşqabad
müqaviləsinin depozitar
dövlətidir.

Rəsmi məlumatla əsasən, sazişin məqsədi Avra-siya regionunda nəqliyyat əlaqələrini yaxşılaşdırmaq və onları bu region daxilindəki digər nəqliyyat dəhlizlə-ri, o cümlədən Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhli-zi ilə sinxronlaşdırmaqdır.

On ildən çoxdur hüquqi qüvvə almasına baxmayaraq, Aşqabad sazişinin icrası istiqamətində elə çox iş görülməyib. Proseslər 2020-ci ildən sonra bir qədər aktivləşib.

hədə çatmağa və geri qayıtmağa imkan verir.

2023-cü ildə İran Xarici İşlər Nazirliyinin Körfəz ölkələri üzrə baş direktoru Əlirza Enavəti

ərazilərə yönəldilməsi ilə üzləşdi. Aşqabad sazişi üzrə fəaliyyətlər məhz Rusiyadan yan keçmək zərurəti yarandıqdan sonra aktivləşdirilib.

Türkmənistan limanları ilə həm Rusiyaya, həm də Azərbaycan üzərindən Avropaya ötürülməsi nəzərdə tutulur.

2024-cü ilin sentyabrında “Avrasiya Nəqliyyat Marşrutu” (ANM) Beynəlxalq Assosiasiyasının yaradılıb. Assosiasiya Azərbaycan, Türkiyə, Özbəkistan, Qırğızıstan, Tacikistan, Çin və Avstriya dəmir yollarının əlaqələndirilməsi yolu ilə yeni dəhlizin yaradılmasını hə-

olan layihəyə qoşmaq cəhdi
də bundan xəbər verir.

Asiyadan Ərəbistan yarımadasına yükdaşımaların təşkilini nəzərdə tutan layihəyə qoşulmaqda Ermənistanın məqsədi iştirakçı dövlətlərin tətbiq edəcəyi güzəştlərdən yararlanmaqdır. Məlumdur ki, Ermənistan həm də Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi layihəsinə qoşulmaqda can atır. Yaxın “dostları” Tehran və Yeni Dehli bu məsələdə ona ciddi

İki türk dövləti

Ermənistanla eyni layihədə

Azərbaycanın olmadığı marşrut reallaşa bilərmi? - gözlənti

şib. 2021-ci ildə sazişə qoşulan ölkələrin nəqliyyat nazirlərinin ilk görüşü keçirilib. 2022-ci ildə Türkmənistan, İran, Özbəkistan və Qazaxıstan beynəlxalq nəqliyyat və tranzit dəhlizinin yaradılması haqqında Sazişə yekun Əlavə Protokolu (Aşqabad sazişi) imzalayıblar. Bu sənəd sazişin iştirakçısı olan ölkələrin Koordinasiya Şurasının Avaza şəhərində keçirilən ikinci iclası zamanı imzalanıb. İclas iştirakçıları beynəlxalq avtomobil daşımaları iştirakçıları üçün viza rejiminin sadələşdirilməsi, iktərəfli və tranzit avtomobil yükdaşımalarının inkişafı qarşısında maneələrin aradan qaldırılması ilə bağlı bir sıra məsələlərə baxıblar. Bundan əlavə, digər məsələlərlə yanaşı, dəmir yolu nəqliyyatı ilə yükdaşımalarda vahid keçid tarifi-nin, habelə avtomobil daşımaları ilə bağlı nəqliyyat xidmətlərinə görə dövlət sərhədlərini keçərkən yığılan rüsumların və ödənişlərin paritet dərəcələrinin birləşdirilməsinə və müəyyənləşdirilməsinə diqqət yetirilib.

Türkmenistan 2022-ci il iyunun 1-dən bütün lazımi tələblərin yerinə yetirilməsi şərti ilə xarici nəqliyyat vasitələrinə və sürücülərinə Saraxs-Farap-Sarahs marşrutu ilə öz sərhədindən keçməyə icazə verib. Bu icazə təkcə İrandan deyil, həm də Omandan yükdaşıyanlara Türkmenistanın quru ərazisi vasitəsilə Özbəkistanla sərhəd

İran-Oman-Türkmənistan-Özbəkistan dəhlizinin istifadəyə veriləcəyini açıqlayıb. İranın rəsmi xəbər agentlikləri qeyd ediblər ki, İran, Oman, Türkmənistan və Özbəkistan arasında tranzit marşrutu nəzərdə tutan Aşqabad müqaviləsinin aktivləşdirilməsi üçün Tehran və Masket arasında ciddi müzakirələr aparılıb. Lakin hələ ki, dəhlizin fəaliyyətə başlamasına dair hər hansı açıqlama verilməyib.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, Aşqabad sazişinin ehtiva etdiyi nəqliyyat dəhlizi regionda artıq icrasına başlanan digər dəhlizlər, o cümlədən Şimal-Cənub, həmçinin Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizləri ilə sıx inteqrasiyanı nəzərdə tutur.

2022-ci ildə Rusiyanın Ukraynaya genişmiqyaslı təcavüzü başladıqdan sonra Asiya ilə Avropanı Rusiyadankənar əlaqələndirmək üçün fəaliyyətlər aktivləşdirilib. Eyni zamanda Asiyadan Ərəbistan yarımadasına, Yaxın Şərqə yükdaşımaların alternativ marşrutlarla daşınması məsələsi də gündəmə gəlib. 2022-ci ilədək Mərkəzi Asiyadan yüklər Rusiya ərazisi ilə Baltik dənizi limanlarına, oradan isə dünya bazarlarına çıxarıldı. Ukraynada müharibə başladıqdan Rusiya nəinki özü Avropa bazarlarından məhrum oldu, həm də öz ərazisindən keçən çox böyük tranzit daşımalarının digər

Bu sazişdən əlavə, 2023-cü ilin noyabrında Türkmənistan, Özbəkistan, İran və Türkiyənin nəqliyyat sahəsində müvafiq nazirlikləri "Özbəkistan-Türkmənistan-İran-Türkiyə" marşrutu ilə Asiya və Avropanı birləşdirəcək beynəlxalq multimodal dəhlizin formalaşmasını nəzərdə tutan Çoxtərəfli İclas Protokolu imzalayıblar. Protokolda Asiya-Sakit okean regionu ölkələrindən Avropa İttifaqı ölkələrinə Özbəkistan, Türkmənistan, İran və Türkiyə əraziləri vasitəsilə yükdaşımalarnın təşkili; Özbəkistan, Türkmənistan, İran və Türkiyədə dəmir yolu ilə yüklərin daşınması üçün rəqabətli tarif dərəcələrinin tətbiqi və əlverişli şəraitin yaradılması, marşrutda iştirak edən ölkələrin nəqliyyat əlaqəsinin artırılması və sair nəzərdə tutulur.

Həmin ilin oktyabrında Türkmənistan, Qazaxıstan, Özbəkistan, İran və Türkiyənin nəqliyyat və dəmir yolu sənayesi nazirliklərinin nümayəndələri "Çin-Qazaxıstan-Özbəkistan-Türkmənistan-İran-Türkiyə-Avropa" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasına dair sazişin imzalanması prosesinin sürətləndirilməsi barədə razılığa gəliblər. 2023-cü ildə Qırğızıstan-Özbəkistan-Türkmənistan-Rusiya nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasına dair razılışma əldə olunub. Dəhlizlə daşınan yüklərin

yata keçirəcək. Marşrut Çin, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Türkmənistan, Xəzər dənizi, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə ərazilərindən keçərək dəmir, avtomobil və dəniz yollarını və yol infrastrukturunu komponentlərini əhatə edir.

Göründüyü kimi, Mərkəzi Asiya dövlətlərinin iştirakı ilə çoxsaylı və çoxqurasiyalı nəqliyyat dəhlizi təşəbbüsləri var. Bu təşəbbüslərin bir qismi region dövlətlərinin bir-biri ilə apardığı rəqabətdən qaynaqlanır: Qazaxıstan coğrafi mövqeyindən istifadə edərək Avropa İttifaqı, Çin və ABŞ-ın dəstəyini alan əsas Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizində ən böyük paya sahiblənməyə çalışır ki, bu da həm Özbəkistan, həm Qırğızıstan, həm də Türkmənistanı qıcıqlandırır. Təsadüfi deyil ki, bölgədə bu üç ölkənin iştirakı ilə irəli sürülən əksər nəqliyyat layihələrində Qazaxıstan yoxdur.

Diger tərəfdən, İran böyük və qlobal ticarət marşrutunun keçdiyi Mərkəzi Asiya'nın potensialından bəhrələnməyə çalışır və region dövlətlərini müxtəlif birgə layihələrə cəlb edir. Tehran həm Türkmənistan üzərindən gələcək avtomobil və dəmir yolu, həm də Qazaxıstan vasitəsilə Xəzər dənizi üzərindən gələcək yüklərin mümkün qədər çox hissəsini öz ərazisinə yönəltmək istəyir. Aşqabad sazişi bu sahədə Tehranın məqsədlərinə cavab verir. Onun yaxın münasibətlərdə olduğu Omanın layihəyə qoşulması maliyyələşmə ilə bağlı məsələlərin həllində cəlbəedici faktordur. Belə görünür ki, İran nüvə proqramı ilə bağlı ABŞ-la aparılan danışıqlarda irəliləyişlərə ümid edərək regional iqtisadi proseslərdə rolunu artırmağa hədəfləyir. Tehranın "kiçik qardaşı"nı kağız üzərində

dəstək verirlər. Aşqabad sazişində nəzərdə tutulan dəhlizin Şimal-Cənuba inteqrasiyasının planlaşdırılması İrəvanın maraqlarına uyğundur. Bu, həm də Azərbaycanın iştirak etmədiyi layihədə yer almaq baxımından Ermənistana lazımdır: On ilə yaxın bir dövrdə İranın təşəbbüskarı olduğu Fars körfezi-Qara dəniz nəqliyyat dəhlizi layihəsində Bakı olmadan iştirak edən İrəvan 2022-ci ildən bu imkanı itirib - İranın dövləti ilə Azərbaycan layihəyə qoşulub. Aşqabad sazişi bu mənada ermənilər üçün təsəlli faktorudur. Amma təşəbbüs qaldırıldığı 14 ilin təcrübəsi göstərir ki, sazişin nəzərdə tutduğu dəhlizin reallaşması, işlək mexanizmə çevrilməsi heç ortamüddətli dövrdə belə real görünmür.

Azərbaycanın iştirakçısı olduğu meqalayihələr isə davamlı inkişafdadır. Həm Transxəzər nəqliyyat dəhlizi, həm də Şimal-Cənub dəhlizi real olaraq fəaliyyətdədir və gündəmdə onların işinin təkmilləşdirilməsi, yükdaşımaların artırılmasıdır. Bir qayda olaraq icrası real olan layihələrdə iştiraka üstünlük verən Bakı hər iki dəhliz üzrə infrastrukturunun genişləndirilməsi layihələrini icra edir. Aşqabad sazişi hətta reallaşmağa başlasa belə, Azərbaycan üçün ciddi bir iqtisadi təhdid formalaşdırmaq imkanında deyil. Hətta layihənin icrasının belli bir mərhələsində Bakının infrastrukturundan istifadə zərurətinin yaranması da gözləniləndir: İrəvanla sülh sazişi imzalandıqdan sonra Zəngəzur dəhlizinin icrası halında Aşqabad sazişində nəzərdə tutulan dəhlizin onunla əlaqələndirilməsi bütün tərəflər üçün iqtisadi baxımdan faydalı ola bilər.

❑ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ Prezidenti Donald Tramp mayın 13-dən 16-na qədər Yaxın Şərqdə rəsmi səfərdə olacaq. Tramp Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə (BƏƏ) səfər edəcək. Bu, prezidentin yanvarın 20-də vəzifəyə başladıqdan sonra ilk rəsmi xarici səfəridir. Trampın Ər-Riyadda ABŞ və Körfəz Əməkdaşlıq Şurasının sammitində iştirak edəcəyi gözlənilir.

Trampın səfəri Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərini (BƏƏ) əhatə edir. Səfərin əsas məqsədi ABŞ ilə bu ölkələr arasında iqtisadi və strateji əlaqələri gücləndirməkdir. Ekspertlər hesab edir ki, səfər zamanı Trampın əsas diqqəti iqtisadi əməkdaşlıqlara yönələcək. Səudiyyə Ərəbistanı ilə ABŞ arasında 1 trilyon dollarlıq sərmayə sazişləri müzakirə olunur. Bu sazişlər süni intellekt, yarımkeçiricilər və nadir torpaq elementləri kimi strateji sahələri əhatə edir. Qətər isə

"Boeing" şirkəti ilə kommersiya təyyarələrinin alınması və "MQ-9 Reaper" pilotsuz uçuş aparatlarının 2 milyard dollarlıq alışı da daxil olmaqla, 200-300 milyard dollarlıq sərmayə vəd edir.

Trampın səfəri zamanı İsrailə baş çəkməməsi diqqət çəkir. Bu qərar, İsrailin Qəzzada apardığı hərbi əməliyyatlar və humanitar böhran fonunda, Səudiyyə Ərəbistanı ilə İsrail arasında münasibətlərin normalaşdırılmasına dair danışıqların dayandırılması ilə əlaqələndirilir.

Analitiklərin fikrincə, Trampın ABŞ-ın "Fars körfəzi" terminindən imtina edərək "Ərəb körfəzi" ifadəsini rəsmi olaraq qəbul etməyi nəzərdən keçirməsi İranla münasibətlərdə əlavə gərginlik yarada bilər. Bu arada Qəterin Trampa lüks "Boeing 747-8" təyyarəsini hədiyyə kimi təklif etməsi ABŞ-da müzakirələrə səbəb olub. Bəzi siyasətçilər bu addımı etik baxımdan şübhəli və qanunsuz

Tramp bu dəfə geosiyasi məsələlərə deyil, biznes sazişlərinə üstünlük verməyi planlaşdırır. Məqsəd ABŞ iqtisadiyyatını dəstəkləmək və bölgənin zəngin ölkələri ilə əlaqələri dərinləşdirməkdir.

Ekspertlər hesab edirlər ki, bu yanaşma Trampın prezidentlik ritorikasında iqtisadi prioritetləri ön plana çıxarmağa çalışdığını göstərir.

Səfər barədə yayılan iddialardan biri də budur ki, Səudiyyə Ərəbistanı ABŞ Prezidenti Donald Trampdan Fələstin dövlətinin rəsmi tanınmasını, müharibəyə son qoyulmasını və regionda münasibətlərin normalaşdırılmasını dəstəkləməyi xahiş edəcək.

"Eyni zamanda ərəb ölkələri ilə İsrail arasında münasibətlərin normalaşdırılması Donald Trampa danışıqların vacib nöqtəsidir. Ər-Riyad nikbindir ki, Tramp belə bir razılaşmanı dəstəkləyəcək. İsrail də bu fürsəti qaçırmamalıdır", - deyə mənbədən bildirilib.

Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin baş məsləhətçisi, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Mətin Məmmədli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Trampın Yaxın Şərqə gözlənilən səfərini belə şərh etdi: "Yaxın Şərq ABŞ-ın xarici siyasətində xüsusi yer tutur. ABŞ-ın bu regionda xüsusi, hətta deyər-

ki, Trampın regiona səfəri müddətində bir çox məsələ müzakirə olunacaq. Hətta bir sıra məsələlərlə bağlı qərarlar qəbul edilə bilər. Tramp gözlənilməz bəyanatlar səsləndirə bilər. Düşünürəm ki, Trampın səfər çərçivəsində əsas diqqət yetirəcəyi mövzular ilk növbədə ABŞ-ın region ölkələri ilə münasibətləri, eyni zamanda İsrail-Fələstin müharibəsinin həlli ilə bağlı danışıqlar, o cümlədən ABŞ-İran nüvə danışıqları, həmçinin neft hasilatının artırılması olacaq". Qeyd edək ki, Donald Trampın Səudiyyə Ərəbistanında Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə görüşəcəyi barədə fikirlər səslənsə də, prezident mayın

ABŞ liderinin ilk rəsmi səfəri - niyə İsrailə getmədi?

Ağ Ev rəhbərinin sürpriz bəyanatları gözlənilir

hesab edirlər.

Trampın Yaxın Şərq səfəri iqtisadi əməkdaşlıqların gücləndirilməsi və ABŞ-ın bölgədəki təsirinin artırılması baxımından əhəmiyyətli olsa da, bölgədəki geosiyasi gərginliklər və etik məsələlər səfərin nəticələrinə təsir göstərə bilər.

"The Washington Post" qəzetinin məlumatına görə,

Səudiyyə Ərəbistanının kral ailəsinin adı çəkilməyən nümayəndəsi İsrailin İctimai Yayım Şirkətinə ("Kan") açıqlamasında vurğulayıb ki, Ər-Riyadın xahişləri çərçivəsində Fələstin dövlətinin demilitarizasiya şərti ilə qurulması, Qəzzada zolağında müharibənin başa çatdırılması və HƏMAS-ın ləğvi əsas yer tutur.

dim ki, həyatı maraqları var. Bu səbəbdən də hakimiyyətə hansı administrasiyanın gəlməsindən asılı olmayaraq, Yaxın Şərq regionu ölkələri ilə münasibətlərə xüsusi önəm verilir. Donald Tramp Qətər, BƏƏ və Səudiyyə Ərəbistanına səfər edəcək. Bu ölkələr ABŞ-ın regionda yaxın tərəfdaş ölkələridir. Hesab edirəm

9-da brifinqdə belə bir görüşün planlaşdırılmadığını, lakin təfərrüatları arasında danışıqların getdiyini bildirib. Rusiya Prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov da Vladimir Putinin mayın ortalarına Yaxın Şərqə planlaşdırılan heç bir səfəri olmadığını deyib.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Tramp nefti niyə ucuzlaşdırır - Azərbaycana təsiri

Dünya bazarında 75-80 dollarlıq qiymətlər yaxın 4 ildə bir daha olmayacaq - yeni proqnoz açıqlandı

ABŞ-la Çin arasında qarşılıqlı idxala tariflərin tərtibinə dair əldə edilən razılaşma dünya neft bazarında optimizmə səbəb olub. Brent etalon markalı neftin qiyməti 3 dollara yaxın artaraq 66 dolları keçib. ABŞ-ın WTI nefti isə 2,5 dollara qədər bahalaşaraq 63 dolları keçib.

Ekspertlərə görə, ABŞ-Çin razılaşmasının neft bazarına təsiri bununla məhdudlaşacaq, üstəlik, yaxınmüddətli dövrdə qiymətlərdə aşağıya doğru korrektələr olacaq. Bu, onunla əsaslandırılır ki, ABŞ-Çin ticarət müharibəsi neft bazarına qiymətsalıcı təsir göstərən faktorlardan biridir. Digər faktorlar, o cümlədən ABŞ-ın bütün ölkələrdən idxala tətbiq etdiyi 10 faizlik rüsumlar, OPEK+ ölkələrinin hasilatı daha sürətlə artırmaq siyasəti, ən başlıcası isə Donald Trampın yüksək neft qiymətlərinə imkan verməmək qərarı təsir gücünü saxlayır. Sonuncu amil xüsusilə neft bazarı üçün ən əsas faktor hesab olunur.

Məlumdur ki, Tramp hələ ötən prezidentlik dövründə, daha sonra 2024-cü ildə seçkiqabağı kampaniyası zamanı neft qiymətlərinin həddən artıq yüksək olmasını ciddi tənqid edib. Onun əsas vədlərindən biri mehiz neft qiymətlərini kəs-

kin azaltmaq olub və buna hakimiyyətdə olduğu ilk 100 gündə nail ola bilib: yanvarda 76-82 dollar olar qiymətlər mayın əvvəlində 59 dollara qədər düşüb. "Bloomberg"-in məlumatına əsasən, yanvar-aprel aylarında WTI nefti dəyərinin 27 faizini itirib.

Bu, seçkiqabağı dövrdə Trampa ciddi maliyyə dəstəyi vermiş enerji sektorunda böyük narazılıqla qarşılanır. Məsələ burasındadır ki, Co Bayden administrasiyasının qadagalarına baxmayaraq, ABŞ enerji şirkətləri neft hasilatına irihəcmli investisiyalar yatırır. Qiymətlərin düşməsi fonunda onlar bu investisiyaları geri qaytarmamaq riski ilə üzləşiblər. Bu isə investorların götürdükleri kreditləri ödəmək problemi ilə üz-üzə qoyur.

Analitiklərə görə, hazırda D.Tramp administrasiyası enerji şirkətlərinin güclü lobbı qruplarının təzyiqi altındadır. Mehiz bu təzyiqə görə Trampın neft qiymətlərinin 50 dollara salmaq planından vaz keçərək, 55-60 dollar həndəvərində dayanmasına səbəb olub.

Neft ucuzlaşması Tramp üçün niyə bu qədər əhəmiyyətlidir? Sualın cavabı ABŞ-da iqtisadiyyatında neftin-benzinin rolunu bilənlər üçün aydındır. Məsələ burasındadır ki, ABŞ benzin-dizel sadə və-

təndaşın avtomobilindən əlavə, həm də kənd təsərrüfatında çalışan texnikaların, ölkə daxilində yükdaşımalarda həyata keçirən milyonlarla yük maşınının yanacağıdır. Buna görə də benzin-dizelin qiymətindəki dəyişiklik sırası ABŞ ailəsinin büdcəsində həm öz minik avtomobilinin xərcləri, həm istehlak olunan kənd təsərrüfatı məhsullarının dəyəri, həm də yük avtomobilləri ilə daşınan bütün növ malların dəyəri ilə təsir edir. Faktiki olaraq, neft-benzin-dizel qiyməti ABŞ-da inflyasiyanın əsas hərəkətverici qüvvəsidir. Mehiz onların qiymətinin azalması Trampın bütün dünya ilə baş-

latdığı tarif müharibəsinin inflyasiyaya təsirini minimuma endirməyə imkan verib. Buna görə də hazırda enerji lobbisinin kəskin təzyiqlərinə baxmayaraq, Tramp neft qiymətlərinin artmasına imkan verməməkdə israr edir. Trampın neft qiymətlərini salmaqda daha bir məqsədi Rusiyanı Ukrayna məsələsində güzəştlərə vadar etməkdir. Öz də bir neçə dəfə neft qiymətlərinin Rusiyanı müharibədən dayandırmağa razı salaçaq əsas amillərdən biri kimi qeyd edib. Onun seçkiqabağı çıxışlarında da Bayden hakimiyyəti Rusiya neftinə qarşı real məhdudiyyət tətbiq etməkdə ittiham olunurdu. Buna

görə də hazırkı neft qiymətlərinin həm də Rusiyaya qarşı yönəlmiş siyasətin nəticəsi olduğu hiss olunur.

Neft hasil edən, gəlirinin çox mühüm hissəsi bu məhsulun ixracından formalaşan OPEK+ ölkələrinin bazarda qiymət enişləri yaşanan bir vaxtda hasilatı daha sürətlə artırmaq qərarını bir çox ekspertlər Səudiyyə Ərəbistanının Trampa razılaşmasının nəticəsi kimi qiymətləndirirlər. Əlbəttə, bu məsələdə ABŞ-ın təzyiqləri də ciddi rol almışdır: xüsusilə Ərəb dövlətlərinin Vaşinqtonla düşmənçilik yolunu tutmaq kimi bir lüksü yoxdur. Lakin məsələ yalnız bu deyil. Məsələ bu-

rasındadır ki, əvvəla, OPEK+ daxilində hasilatın azaldılması ilə bazar payının itirilməsindən dolayı narazılıq getdikcə güclənir. Kvotadan artıq hasilatı yola verən İraq, Qazaxıstan, BƏƏ kimi ölkələrin kompensasiya planlarına əməl etməməsi göstərir ki, artıq razılaşma daxilində yekdilliyi təmin etmək mümkün deyil. Bu ölkələr Qayana, Braziliya, ABŞ, Kanada kimi qeyri-OPEK+ ölkələrinin hasilatı artırması fonunda öz mümkün qazanclarını itirmək istəmir. Bu narazılığı yatırı bilməyən Səudiyyə Ərəbistanı və Rusiya məcburən hasilatın artırılması addımına gedirlər. Əks halda, 2016-cı ildən işlək mexanizm olan OPEK+ razılaşması tamamilə dağıla bilər ki, bu da neft bazarına qiymətləri 30-40 dollara qədər geri çəkəcək dağıdıcı təsir göstərə bilər. Bu şəraitdə Moksva və Ər-Riyad pislərin arasından daha az pisi seçməyə qərar veriblər. Eyni zamanda bu addımın qiymətləri salmaqqla kvotaya əməl etməyən ölkələri artıq hasilatı kompensasiya etməyə vadar etmək üçün atıldığı bildirilir.

Dünya neft bazarında hazırkı qiymətlərin nə qədər davam edəcəyi hazırda ciddi müzakirə mövzularından biridir. Əksər analitik mərkəzlər 75-80 dollarlıq həddin Tramp hakimiyyəti dövründə bir daha təkrarlanmayacağı qənaətinə diirlər. Gözlənilir daha çox 60-65 dollarlıq hədlə bağlıdır.

□ **DÜNYA,**
"Yeni Müsavat"

ÜS AVAT

Son səhifə

N 81 (8691) 13 may 2025

Ürəyin 1 nömrəli dərmanı bu meyvədir

Ürək sağlamlığını qorumaq üçün doğru qidalanma çox vacibdir. Uzun illər boyunca narın ürək üçün ən faydalı meyvələrdən biri olduğu düşünülürdü. Son elmi araşdırmalar göstərir ki, avokado ürək və damar sağlamlığını qorumaqda nar qədər, hətta bəzi hallarda ondan daha təsirli ola bilər.

Bəs avokadonun ürəyə bu qədər faydalı olmasının səbəbi nədir? Hansi elmi tədqiqatlar bunu sübut edir?

Avokado təkli doymamış yağ turşuları, kalium, folat, E vitamini və liflə zəngindir. Bu komponentlər xolesterolini tarazlaşdırır, qan təzyiqini normallaşdırır və ürək-damar sistemini qoruyur. The Journal of the American Heart Association (JAHA), 2015

Gündə bir avokado yeməyin pis xolesterolini (LDL) 13,5%-ə qədər azaltdığı və yaxşı xolesterolini (HDL) artırdığı müəyyən edilib. Xüsusilə mülayim yüksək xolesterolini olan insanlar üçün faydalıdır.

Harvard Universiteti Araşdırması (2022)

30 il ərzində 110.000 insan üzərində aparılan araşdırmaya görə, həftədə 2 porsiya avokado istehlak edən şəxslərdə ürək-damar xəstəlikləri riski 16%-ə qədər azalıb. Avokadonun pis yağları əvəz edərək ürəyə fayda verdiyi sübut olunub.

Avokadonun qanın laxtalanma riskini azaltdığı, arteriya elastikliyi qoruduğu və qanın maye axıcılığını artırdığı göstərilir.

Qeyd edək ki, nar ürək üçün çox faydalı olsa da, avokado sağlam yağlarla zəngin olması səbəbindən həm ürək, həm də damar sağlamlığı üçün əvəzəlməz meyvələrdən biridir. Xüsusilə xolesterolini yüksək olan və hipertoniya problemi yaşayan insanlara tövsiyə olunur.

Zukerberg: "Süni intellekt dostları və psixoloqları əvəz edəcək"

"Meta" şirkətinin baş direktoru Mark Zukerberg süni intellektin insan həyatındakı gələcək rolu ilə bağlı cəsarətli proqnozlar verib. Onun fikrincə, süni intellekt dost və əlçatan psixoterapevt funksiyalarını yerinə yetirərək, təklik və qarşılıqlı insan əlaqəsi çatışmazlığı problemini

həll etməyə qadirdir. Mil-yarder bu barədə Dvarkeş Patelin "AI Will Write Most Meta Code in 18 Months" podkastında bildirib.

M.Zukerbergin sözlərinə görə, müasir insanlar sosial əlaqələrin qurulmasında ciddi çətinliklərlə üzləşirlər. O

bildirib ki, orta statistik amerikalı üçdən az yaxın təmasa malikdir, hərçənd ünsiyyətdə ehtiyac təqribən 15 nəfər təşkil edir: "Virtual həmsöhbətlər canlı ünsiyyəti tam əvəz edə bilməsələr də, real təmaslar tapmaqda çətinlik çəkən və ya peşəkar psixoloji yardım ala bilməyənlər üçün bu boşluğu doldura bilər".

50 min ildir "yatan" virusların biri canlanır - həyəcan təbili

Danimarkanın Arhus Universitetindən olan alimlər Qrenlandiyanın buzlaqlarında təxminən 50 min il yaşı olan canlı viruslar tapıblar. Tədqiqatın nəticələri "Microbiome" elmi jurnalında dərc edilib. Viruslar dərin qatlarda deyil, buzlaqların səthində, mikrovosunlarla qarşılıqlı əlaqədə olduğu yerdə aşkar edilib. Bu yosunlar buzun əriməsinə səbəb olaraq, mikroblar üçün qida mühiti yaradır və buz örtüyünün dağılmasını sürətləndirir.

Mütəxəssislərin xüsusi diqqətini Pandoravirus cəlb edib ki, bu da əridikdən sonra amöblərə yoluxa bilər. Onun ölçüsü bir mikrometrə çatır və genomu təxminən 2,5 milyon nukleotiddən ibarətdir ki, bu da onu Yerdə məlum olan ən böyük viruslardan birinə çevirir.

Sağlamlığın zəifləməsi neçə yaşdan başlayır?

55 yaşdan yuxarı şəxslərdə hüceyrə zədələnməsi və sağlamlığın zəifləməsi başlayır, bununla əlaqədar iltihabi proseslər güclənir. Bunu ABŞ-li dietoloq və qida biokimyəçisi Kristofer Rods "Wellness Pulse"a verdiyi müsahibəsində bildirib. Həkim qeyd edib ki, xroniki iltihab orqanizm üçün zəruri olan kəskin iltihabdan fərqlənir. "Yaşlandıqca immunitet sistemimiz orqanizmə doğma və yad elementləri daha pis ayırd edir. Bu, orqanizmin infeksiyalarla mübarizə qabiliyyətini azaldır və digər hüceyrələrin işinə mane olan iltihab molekullarının həddindən artıq istehsalına səbəb olur", - deyə alim izah edib.

Aparılan araşdırmaların nəticələrinə görə, orqanizmdə iltihab proseslərinin güclənməsi əsasən 55 yaşdan sonra başlayır. Lakin dəqiq göstərici insandan insana dəyişir.

Bunları bilmək lazımdır:

- * İlbiz 3 ilə qədər yata bilər.
- * Dəvəquşunun gözü beynindən daha böyükdür.
- * Qayçıni Leonarda Da Vinçi icad edib.
- * Kəpənəklərin dad resptorları ayaqlarında olur.
- * Dünyada toyuqların sayı insanların sayından çoxdur.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var. * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.
- * Yeməyin ağzınızdan mədəniyə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgücü əridə biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzisi var.
- * Hər 2 həftədən bir mədəmiz yeni daxili təbəqə yaratmalıdır, yoxsa o özü özünü həzm edir.
- * Qadınlar gözlərini kişilərdən iki dəfə çox qırırlar.
- * Dolları 293 üsulla xırdalamaq olar
- * Anadan olandan ölənə qədər gözlərimiz eyni ölçüdə qalır, qulaqlarımız və burnumuz isə həmişə böyüyür.
- * Pişiklər 100-dən çox, itlər isə cəmi 10 səs çıxarırlar.
- * Tədqiqatçı radiolokator borusunun yanından keçərkən cibində olan sokoladların əriməsindən sonra mikrodalğalı sobanı icad edib.
- * Ağcaqanadların 47 ədəd dişli olur.
- * Almaniyaadakı Zooparkların birində "Dünyanın ən təhlükəli heyvanı" zalı vardır. İçəri daxil olduqda qarşınıza nəhəng bir güzgü çıxır.
- * Xoşbəxtliyin ən böyük düşmanı düşünməkdir. Elm sübut etmişdir ki, az düşünən insanlar daha çox xoşbəxtirlər.
- * Ördəyin səsi əks-səda vermir.
- * Ən böyük quş yumurtası dəvəquşununundur. Yumurtası 15-20 santimetr uzunluğunda və ortalama 1,7 kiloqram ağırlığındadır. Qaynadılaraq bişirilməsi isə 40 dəqiqə çəkir.
- * Ən ağıllı heyvanlardan biri olan qarğalar, insanlar kimi yaşlı valideynlərini illər sonra gedib ziyarət edirlər.
- * Ağcaqanadlar əllərini ovuşdurub başlarından keçirmə hərəkətini uçarkən əllərinə yapışan molekulları təmizləmək məqsədilə edirlər.
- * Bir kilo limonda bir kilo çiyələkdən daha çox şəkər var.

Gülüşün sağlamlığa faydaları

Gülüş həm əhvalı yüksəldə bilər, həm də bədənin xəstəliklərlə mübarizə aparmasına kömək edir. Bu barədə kp.ru sorğuda iştirak edən ekspertlərə istinadən məlumat yayıb. Tibbi müşahidəçi Ok-sana Naralenkova aydınlaşdırıb ki, bu, qaçış və ya məşqdən sonra qan dövranını yaxşılaşdırır və qan damarlarını daha çevik edə bilər. Onun sözlərinə görə, gülüş infarkt və insult riskini azalda bilər.

Bundan əlavə, gülüş burun, boğaz və ağciyərləri virus və bakteriyalardan qoruyan immunoqlobulin A səviyyəsini artırır. "Biz gülən zaman beyin fəal işləyir, uzun və bədənin əzələləri bu prosesə cəlb olunur. Nəfəs alma dərinləşir: inhalyasiya uzanır, ekshalasiya isə kəskin və sürətli olur. Bunun sayəsində ağciyərlər "köhnə" havadan tamamilə təmizlənir və orqanlar daha çox oksigen alır. Bu, ürək və qan damarlarının fəaliyyətini yaxşılaşdırır", - deyə psixoloq, Moskva Dövlət Psixologiya və Təhsil Universitetinin professoru Yelena Çebotareva əlavə edib.

Mütəxəssislər əlavə edib ki, gülüş daxili orqanların fəaliyyətini yaxşılaşdırır və insanları mənəvi bağlarla birləşdirir.

Kolumbiya Universitetinin (ABŞ) alimlərinin kəşfini şərh edən kardioloq Andrey Kondrakin daha əvvəl bildirib ki, qəzəb və digər güclü emosiyalar gələcəkdə infarkt və insult yarada bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500